

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Mirkka Sarkkinen

”Ei ole huolta että lähtisivät pahoille teille” – HOPE – YHDESSÄ &
YHTEISESTI ry:n HARRASTUSTUEN MERKITYS LAPSIPERHEIL-
LE

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80230 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijä
Mirkka Sarkkinen

Nimeke
"Ei ole huolta että lähtisivät pahoille teille" – Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n harrastustuen merkitys lapsiperheille

Toimeksiantaja Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää Hope – Yhdessä & yhteisesti ry:n tarjoaman harrastustuen merkitystä lapsiperheiden hyvinvoinnille. Tavoitteena oli tarkastella harrastamisen merkitystä hyvinvoinnille niin lapsen kuin koko perheen näkökulmasta ja saada näin tietoa harrastustuen tärkeydestä lapsiperheille. Aihe on ajankohtainen ja julkisuudessa on käyty paljon keskustelua harrastusten korkeista kustannuksista. Harrastuksista syrjäytyminen voi heikentää muun muassa lapsen sosiaalisia suhteita ja tasavertaisuuden kokemista.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineisto kerättiin verkkokyselylomakkeella, joka lähetettiin sähköpostitse kaikille vuoden 2014 tammi–kesäkuun aikana Hope-Yhdessä & Yhteisesti ry:n harrastustukea saaneille perheille eri puolella Suomea.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että perheet kokevat lapsen harrastamisella olevan myönteisiä vaikutuksia niin koko perheen kuin lapsen hyvinvoinnille. Lapsen harrastamisen myötä perheen sosiaaliset suhteet ovat lisääntyneet ja harrastus on tuonut perheen arkeen uutta sisältöä. Harrastaminen on lisännyt vuorovaikutusta ja yhdessä tekemistä lapsen ja vanhempien välillä. Harrastaminen on vahvistanut muun muassa lapsen itse-tuntoa ja sosiaalisia taitoja sekä osallisuutta. Monelle lapselle harrastaminen on tärkein asia elämässä.

Kieli
suomi

Sivuja 51
Liitteet 4
Liitesivumäärä 7

Asiasanat
hyvinvointi, lapsiperheet, osallisuus

THESIS
May 2015
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
FIN 80230 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 260 600

Author
Mirkka Sarkkinen

Title
"There is no worry that they will go down the wrong path"- the Significance of supporting hobbies by Hope – Together and Jointly to Families with Children
Commissioned by
Hope – Together and Jointly

Abstract

The purpose of this thesis was to find out the significance of supporting hobbies by Hope – Together and Jointly to the welfare of families with children. The goal was to view the significance of hobbies to welfare from both of the family`s and child`s perspective and that way gain information about the importance of the hobby support for families with children.

This thesis was conducted by using the methods of qualitative research and the material was analyzed with the data-oriented content analysis. The data was collected with an internet questionnaire, which was sent to all families who have received the hobby support during the first half of the year in 2014. The internet questionnaire was sent by email by the executive director of the Hope – Together and Jointly.

The research revealed that families experience that their child`s hobby has got positive effects to welfare of the child and the whole family. Along with the child`s hobby the social relations of the family have increased and it has brought some new contents to the family`s everyday life. The child`s self-esteem and social skills as well as participation have been strengthened by hobbies. To several children hobbies are the most important things in their lives.

Language
Finnish

Pages 51
Appendices 4
Pages of Appendices 7

Keywords

welfare, families with children, participation

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1 Johdanto	5
2 Lapsiperheiden hyvinvointi.....	7
2.1 Hyvinvoinnin määrittelyä	7
2.2 Lasten hyvinvointi	9
2.3 Lapsiperheiden arjen hyvinvointi.....	11
2.4 Lapsiperheiden toimeentulo	13
2.5 Lapsiperheköyhyys rajaa lasten harrastusmahdollisuuksia	15
3 Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry lasten harrastusmahdollisuuksien tukena ...	18
3.1 Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry.....	18
3.2 Harrastustoiminnan merkitys lapsen hyvinvoinnille.....	21
4 Aiempia tutkimuksia aiheesta.....	22
5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	24
6 Toteutus.....	24
6.1 Opinnäytetyöprosessi	24
6.2 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus	26
6.3 Verkkokyselylomake aineistonkeruumenetelmänä	27
6.4 Kuvaus tutkimuksessa käytetystä verkkokyselylomakkeesta.....	29
6.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	31
7 Verkkokyselylomakkeen tulokset	33
7.1 Kyselyyn vastanneiden taustatietoja	33
7.2 Kuvaus saadusta harrastustuesta.....	33
8 Perheiden kokemuksia harrastustuen merkittävydestä	34
8.1 Osallisuus	34
8.2 Hyvinvointi	35
8.3 Arki.....	37
9 Kuinka harrastustukeen liittyviä asioita voisi kehittää.....	38
10 Pohdinta.....	39
9.1 Harrastustuen merkitys perheen hyvinvoinnille.....	39
9.2 Harrastustuen merkitys lapsen hyvinvoinnille	41
9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	43
9.4 Hyödynnettävyys ja jatkokäyttö.....	45
9.5 Oppimisprosessi	46
Lähteet.....	48

Liite 1 Kyselyn saatekirje

Liite 2 Kysymysrunko

Liite 3 Esimerkki analyysipolusta

Liite 4 Toimeksiantosopimus

1 Johdanto

Lapsiperheiden asemasta ja lasten hyvinvoinnista on käyty julkista keskustelua koko 2000-luvun ajan. Viimeisten viidentoista vuoden aikana lapsiperheiden taloudellinen asema on heikentynyt ja lapsiperheköyhyys on kolminkertaistunut. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna lapsiperheiden keskituloisuus on vähentynyt ja suurituloisuus on lapsiperheissä keskimääräistä vähäisempää. (Salmi, Sauli & Lammi – Taskula 2012, 22–23.)

Lapsiperheiden toimeentulon heikentymisellä on kokonaisvaltaisia vaikutuksia perheeseen. Usein tällaisessa tilanteessa perheet joutuvat karsimaan kulutustaan esimerkiksi lasten harrastuskustannuksista. Tutkimusten mukaan harrastaminen urheiluseurassa voi olla liian kallista jo kahdelle kolmasosaa suomalaisperheistä. Tämä lisää lasten ja nuorten eriarvoisuutta harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien suhteen. Lasten ja nuorten harrastuskustannukset erityisesti liikunnan suhteen ovatkin nousseet laajaan julkiseen keskusteluun. (Puronaho 2014, 5.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan lasten ja nuorten harrastamisen ja sen myötä Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n tarjoaman harrastustuen merkitystä lapsiperheiden hyvinvointiin. Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry on Suomessa valtakunnallisesti toimiva vapaaehtoisjärjestö, joka toimii lapsiperheiden paremman arjen puolesta. Tässä opinnäytetyössä yhdistyksestä käytetään myös lyhennettä Hope. Vuoden 2014 aikana harrastustukea sai yhteensä noin 200 perhettä (Hostila 2014a). Tämän tutkimuksen kohteena ovat vuoden 2014 ensimmäisellä vuosipuoliskolla harrastustukea saaneet lapsiperheet.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Hopen tarjoaman harrastustuen merkitystä perheille sekä vanhempien että lasten näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisen verkkokyselylomakkeen kautta, joka lähetettiin sähköpostitse kaikille vuoden 2014 tammi-kesäkuun aikana harrastustukea saaneille perheille eri puolella Suomea. Tutkimusaineiston analyysinmenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä

sisällönanalyysia. Opinnäytetyöstä saadut tutkimustulokset tulevat Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n käyttöön ja niitä tullaan hyödyntämään yhdistyksen toiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyön alussa avataan teoreettisen viitekehyksen keskeisiä teemoja. Näitä ovat lapsiperheiden hyvinvointi ja siihen liittyen lapsiperheiden arki, toimeentulo ja lapsiperheköyhyys. Lisäksi tietoperustaosiossa tarkastellaan perheen pienituloisuuden vaikutuksia lasten harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin sekä harrastustoiminnan merkitystä lapsen hyvinvoinnille.

Tutkimuksen tulokset esitellään luvuissa 7–9. Tuloksia kuvataan sisällönanalyysissä nousseiden luokkien mukaisesti. Opinnäytetyön lopusta löytyy pohdintao-sio, jossa käsitellään opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta sekä jatkotutkimusideoita. Lisäksi lopussa avataan opinnäytetyön tekemisen aikana tapahtunutta oppimisprosessia.

2 Lapsiperheiden hyvinvointi

2.1 Hyvinvoinnin määrittelyä

Ihmisten hyvinvointia voidaan määritellä useasta eri näkökulmasta ja useiden eri teorioiden kautta. Hyvinvointi koostuu esimerkiksi tyytyväisyydestä elämään, onnellisuudesta, kiinnostavasta työstä ja toiminnasta, elämänlaadun kokemisesta sekä henkisyudesta ja elämän mielekkyydestä. Lisäksi toisille ihmisille ja yhteisöille hyvän tekeminen edistää ihmisen hyvinvointia. Ominaista hyvinvoiville ihmisille on se, että he ovat tiiviisti tekemisissä perheensä, työnsä ja yhteisönsä kanssa. (Koivisto, Sandelin & Perttula 2014, 50.) Ihmissuhteiden ja onnellisuuden, laadukkaan asuinympäristön, arvostuksen ja oikeudenmukaisen kohtelun sekä mielekkään tekemisen merkitykset korostuvat tietyn elintason saavuttamisen myötä (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13). Hyvinvointia edistäviä tekijöitä ovat terveelliset elämäntavat, kannattelevat ihmissuhteet ja terveellinen elinympäristö (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015).

Erik Allardt (1976) määrittelee hyvinvoinnin tilana, jossa ihmisellä on mahdollisuus keskeisten tarpeidensa tyydyttämiseen ja jossa hyvinvoinnin aste määräytyy tarpeentyydytyksen asteen mukaan. Perustarpeiden tyydyttymättä jääminen merkitsee näin ollen huonompia olosuhteita. Lisäksi hyvinvointia määrittelevät tietyt aineelliset resurssit kuten tulot, asunto ja työllisyystilanne. Oleellisia hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat lisäksi sosiaalisiin suhteisiin sekä yhteiskuntaan kuulumiseen liittyvien tarpeiden tyydytys sekä se, kuinka ihminen kokee itsensä suhteessa muihin ihmisiin ja ympäristöönsä. (Allardt 1976, 21, 32.)

Allardtin hyvinvointiteorian mukaan hyvinvointia määrittävät hyvinvoinnin ulottuvuudet, joiden kolme perusluokkaa on elintaso (having), yhteisyysuhteet (loving) sekä itsensä toteuttamisen muodot (being). Elintaso muodostuu ihmisen fysiologisiin tarpeisiin liittyvistä asioista kuten riittävän ravinnon ja nesteen saamisesta, lämmöstä, ilmasta ja perusturvallisuudesta. Yhteisyysuhteilla tarkoitetaan ihmisen tarvetta sosiaalisille suhteille sekä johonkin sosiaaliseen verkostoon kuulumiselle. Itsensä toteuttaminen tarkoittaa sitä, että ihminen saa osak-

seen arvostusta, häntä pidetään persoonana, hänellä on mahdollisuuksia harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintaan ja hänellä on mahdollisuuksia osallistua poliittiseen toimintaan. (Allardt 1976, 32–33, 38–39, 46.)

Elintaso (having)	Yhteisyysuhteet (loving)	Itsensä toteuttamisen muodot (being)
<ul style="list-style-type: none"> • tulot • asumistaso • työllisyys • koulutus • terveys 	<ul style="list-style-type: none"> • paikallisyhteisyys • perheyhteisyys • ystävyysuhteet 	<ul style="list-style-type: none"> • arvonanto • korvaamattomuus • poliittiset resurssit • mielenkiintoinen vapaa – ajan toiminta

Kuvio 1. Hyvinvoinnin ulottuvuudet (Allardt 1976, 50).

Sosiologi ja onnellisuustutkija Ruut Venhovenin (2004) mukaan hyvinvointi voidaan määritellä eroavaisuuksien mukaan. Hyvinvoinnilla voidaan käsittää sekä elämän mahdollisuuksia että elämän lopputuloksia. Toisaalta sen voidaan katsoa liittyvän olemisen ulkoisiin tai sisäisiin ominaisuuksiin. Veenhoven on muodostanut noiden eroavaisuuksien pohjalta neljä hyvinvoinnin käsitettä, neljä tapaa voida hyvin (kuvio 2). Tämän jaottelun mukaan elämän mahdollisuuksien ulkoisiin ominaisuuksiin kuuluvat eläminen hyvässä asuinympäristössä ja sisäisiin ominaisuuksiin kyky selvitä elämässä. Elämän lopputuloksia määrittävät ulkoisilta ominaisuuksilta hyödyksi olemisen tunne sekä sisäisiltä ominaisuuksilta elämästä nauttiminen. (Veenhoven 2004, 4–5.)

	<i>Ulkoiset ominaisuudet</i>	<i>Sisäiset ominaisuudet</i>
<i>Elämän mahdollisuudet</i>	Hyvässä asuinympäristössä eläminen	Kyky selvitä elämässä
<i>Elämän lopputulokset</i>	Hyödyksi oleminen	Elämästä nauttiminen

Kuvio 2. Neljä tapaa voida hyvin (Veenhoven 2004).

Asuinympäristön laatuun liittyvät fyysiset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät. Näitä tekijöitä voidaan määrittää useiden eri standardien avulla, kuten kuinka turvallinen asuinympäristö on tai kuinka tasa-arvoiset mahdollisuudet se antaa asumiseen. Kyky selvitä elämässä liittyy sisäisiin elämänmuutoksiin eli siihen, kuinka hyvin olemme varustautuneet selviämään elämässä esiintyvien ongelmien kanssa. Hyödyksi olemisella Veenhoven tarkoittaa sitä, että hyvä elämä sisältää jotakin enemmän kuin elämän itsessään, ihminen kokee elämällään olevan jonkin tarkoituksen. Elämästä nauttiminen sisältyy elämän lopputuloksiin, joka liitetään monesti sellaisiin termeihin kuin subjektiivinen hyvinvointi, elämäntyytyväisyys ja onnellisuus. Mitä enemmän näitä elämässä esiintyy, sitä enemmän ja pitempään siitä nautitaan. (Veenhoven 2004, 5–6.)

Hyvinvointiin kuuluu objektiivisesti mitattavia asioita sekä subjektiivisia henkilökohtaisia tuntemuksia ja arvostuksia. Yleisesti ajatellen hyvinvoivalla ihmisellä on tarpeiden tyydyttämisen jälkeen voimia sekä mahdollisuuksia virkistäytymiseen, lepoon, läheisten kanssa olemiseen ja itsensä toteuttamiseen. Hyvinvointi merkitsee yleensä eri asioita eri ihmisille riippuen elämänkaaren vaiheesta. Lapsuuden hyvinvointi on erityisesti vanhempien antamaa huolenpitoa ja turvallisuutta sekä leikkiä ja turvallisia ihmissuhteita. Nuorena aikuisena tärkeiksi asioiksi nousevat itsensä toteuttaminen ja uudet kokemukset. Myös kaverisuhteet koetaan usein tärkeämmiksi kuin turvallisuus ja huolenpito. Vanhemmuuden myötä etusijalle nousevat lasten hyvinvoinnista huolehtiminen, mielekäs työ ja tekeminen sekä toimeentulon turvaaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 11.)

2.2 Lasten hyvinvointi

Lapsuuden olosuhteet ovat kiinteässä yhteydessä myöhempään hyvinvointiin. Lasten myöhemmän hyvinvoinnin ja mielenterveyden ongelmiin vaikuttavia tekijöitä ovat vanhemman kuolema, vakava sairastuminen ja mielenterveydenongelmat. Lisäksi vanhempien työttömyys sekä taloudelliset ja terveydelliset ongelmat ovat yhteydessä lapsilla esiintyviin koulunkäynnin ja mielenterveyden ongelmiin ja lisäävät osaltaan huostaanottojen riskiä. Lapsuuden hyvinvointi on

oleellinen tekijä yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Tutkimusten perusteella varhaisten elinolojen on todettu vaikuttavan kokonaisvaltaisesti myöhempään hyvinvointiin esimerkiksi kouluttautumisen kautta. (Paananen, Ristikari, Merikukka, Rämö & Gissler 2012, 38.)

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin voidaan katsoa eriytyvän hyvin voimakkaasti vanhempien koulutuksen, taloudellisen tilanteen ja sosioekonomisen aseman mukaan. Vanhempien heikon koulutustason ja huonon sosioekonomisen aseman voi katsoa olevan yhteydessä lasten hyvinvointiongelmien. Lisäksi vanhempien sosioekonomisella asemalla tiedetään olevan suuri vaikutus lasten terveyteen, oppimiskykyyn, käyttäytymiseen ja syrjäytymiseen liittyviin asioihin. Laajemmassa mittakaavassa tarkasteltuna yhteiskunnan laadun peilinä voi toimia se, kuinka haavoittuvimpien väestöryhmien, kuten lasten, hyvinvointi kehittyy. Enemmistön suomalaislapsista voidessa hyvin pieni vähemmistö kärsii kuitenkin vaikeasta pahoinvoinnista. (Paananen ym. 2012, 38; Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.)

Myönteisiä lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavia toimintamalleja ovat muun muassa terveelliset elämäntavat, erityisesti liikunnan ja levon tasapaino, päihteettömyys, monipuolinen ravinto sekä mielenterveyteen, tunne-elämään, harrastuksiin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät tekijät. Nämä toimintamallit muotoutuvat sekä vuorovaikutuksessa lapsen perheen ja muun lähiympäristön kanssa että laajemman sosiaalisen viitekehyksen, yleisen yhteiskunnallisen kehityksen ja kulttuuristen tekijöiden mukaan. (Suomen Akatemia 2013, 2.)

Lasten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä				
perhe ja ihmissuhteet vanhemmat, sisarukset, sukulaiset, ystävät	elintaso vanhempien palkka- ja muut tulot, asuminen, etuudet, verotus ja maksut	varhaiskasvatus henkilökunnan määrä, tilat, piha, sijainti, kerhot	koulu opettajat, koulukaverit, ilmapiiri, ruoka, tilat, piha, luokkakokoko	media ja markkinat netti, mainonta, TV, pelit
turvallisuus päihteet, koettu väkivalta ja hyväksikäyttö, huolenpito	vapaa-aika vapaa-ajan määrä, harrastukset, kaverit	sosiaali- ja terveydenhuolto palveluiden saavuus ja laatu	terveystottumukset ruoka, ylipaino, päihteet, mielenterveys	vanhempien työelämä

Kuvio 3. Lasten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014).

Lasten hyvinvointia Suomessa kartoitettavia keskeisimpiä tietolähteitä ovat Tilastokeskuksen tilastot, Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen kouluterveyskysely sekä WHO-koululaistutkimus. Lasten hyvinvoinnin seurantatietoa ei ole kuitenkaan kaikkien ulottuvuuksien kohdalta vielä riittävästi. Erityisen vähän sitä on lasten vapaa-ajasta ja harrastuksista sekä taide – ja kulttuurielämään tutustumisesta. Samoin osallistumiseen liittyvät seurantatiedot ovat puutteellisia. Näitä hyvinvoinnin ulottuvuuksia lapset kuitenkin pitävät itse tärkeinä. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014.)

2.3 Lapsiperheiden arjen hyvinvointi

Tilastokeskuksen tilastoissa lapsiperhe määritellään perheeksi, ”johon kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi.” Lapseksi perhetilastoissa luokitellaan vanhempiansa kanssa asuvat biologiset lapset, ottolapset sekä toisen puolison biologiset ja ottolapset. Lapsiperheet puolestaan ryhmitellään kuuteen erilaiseen perhetyyppiin, joita ovat aviopari ja lapset, avopari ja lapset, re-

kisteröity miespari ja lapset, rekisteröity naispari ja lapset sekä äiti ja lapset tai isä ja lapset. (Tilastokeskus 2015.)

Arki näyttäytyy ihmisille hyvin erilaisena ja se muuntuu jatkuvasti ajan ja paikan mukaan. Arjessa on kuitenkin kaikille yhteisiä piirteitä kuten nukkuminen ja unen tarve, syöminen ja ravinnon tarve sekä itsensä toteuttamisen tarve, mutta näiden yhteisten piirteiden käytännön toteuttaminen vaihtelee suuresti subjektiivisen kokemuksen mukaan. Ihminen on arjen keskeinen toimija ja arkea pidetään itsestään selvyytensä, jota toistot ja rutiinit helpottavat. Arkea määrittää myös ajankuva: millaista on ihmisten toiminta tietynä aikana osana sosiaalista yhteisöä. (Lindfors 2011, 20.)

Arjen rutiineilla ja sujuvilla rakenteilla luodaan arkeen toisaalta turvallisuutta ja toisaalta vapautetaan ihmisten toimintaa. Arjen pienten yksityiskohtien kuten menemisten ja tulemisten suunnittelun ollessa selkeää, energiaansa voi kohdentaa esimerkiksi luovuutta vaativien tehtävien toteuttamiseen. (Lindfors 2011, 23.) Perheen arkea ja hyvinvointia sitoo yhteen koti, joka konkretisoi ihmisen ja yhteiskunnan vuorovaikutusta ja hyvinvoinnin osa-alueita. Tasa-arvon toteutumisen sekä lasten ja nuorten tulevaisuuden näkökulmasta lapsiperheiden hyvinvointi ja lapsuudenkodin olot ovat merkityksellisiä. Arkielämän tutkimuksella saadaan tärkeää tietoa arkitoiminnasta ja sen merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille (Törrönen 2012,9; Korvela & Rönkä 2014, 214).

Lapsiperheiden arjen keskeisenä reunustajana on se, kuinka perhettä ja sen erilaisia tehtäviä kuvaillaan. Puhe perheestä ja sen tehtävistä elää arkisten käytänteiden lisäksi myös julkisessa keskustelussa. (Repo 2009, 29.) Perheen arki ei synny vain perheenjäsenten kesken, vaan perheenjäsenten lisäksi arkeen voivat osallistua myös kodin ulkopuoliset tahot kuten isovanhemmat ja muut sukulaiset, ystävät sekä erilaiset yhteiskunnan instituutiot kuten päivähoito, koulu ja työjärjestelyt. (Korvela & Rönkä 2014, 212.)

Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen vuonna 2012 toteuttaman Lapsiperhekyselyn mukaan vanhempien tyytyväisyys parisuhteeseensa sekä äitinä tai isänä jaksaminen ovat keskeisiä voimavaroja lapsiperheiden hyvinvoinnille. Voi-

mavaroihin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa toimeentulo ja kotitöiden jakautuminen. Perheiden toimeentulolla on selvä yhteys hyvinvointiin: jos toimeentulo koetaan hankalaksi, vanhempien voimavarat ovat harvemmin hyvät. Kotitöiden jakautuminen tasaisesti vanhempien kesken ja puolisoiden yhteisen ajan riittävyys ovat yhteydessä hyviin voimavaroihin. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014a.)

Lapsiperheiden vanhempien keskeisimmät huolenaiheet liittyvät lapsen kehityksellisiin ongelmiin, mielenterveysongelmiin, yleiseen pahoinvointiin, syrjäytymiseen sekä ei-toivotun käyttäytymisen riskitekijöihin. Lapsen kehitykseen liittyvinä yleisimpinä huolina ovat lapsen fyysiseen terveyteen ja elämäntapoihin liittyvät ongelmat. Vanhemmat kokevat huolta myös perheen taloudellisesta tilanteesta, etenkin yksinhuoltajaperheissä toimeentulo on hankalaa. Yksinhuoltajilla ei ole myöskään niin usein varaa lapsen maksullisiin harrastuksiin kuin muilla perheillä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014b.)

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston vuonna 2012 teettämän Lapsiperheen sujuva arki-kyselyn tulosten mukaan olennaisimpina tekijöinä lapsiperheiden hyvinvoinnille pidetään perheen yhteistä aikaa, vanhempien hyvinvointia, riittävää toimeentuloa, turvallista ilmapiiriä ja joustavia työjärjestelyjä. Tärkeimmiksi tuen ja avun aiheiksi mainitaan muun muassa turvallinen parisuhde ja vanhemmuus, vuorovaikutustaidot, käytännön kodin- ja lastenhoitoapu ja riittävät verkostot sekä oman talouden hallinta. (Valtari 2012, 6-7.)

2.4 Lapsiperheiden toimeentulo

Lapsiperheiden toimeentulo koostuu pääosin työssäkäyvien vanhempien ansiotuloista sekä perheen saamista perhepoliittisista tulonsiirroista. Usein yksinhuoltajaperheissä ja monilapsisissa perheissä toimeentulo on tiukempaa. Pikkulapsivaiheessa saattaa lisäksi olla toimeentulon vaikeuksia vanhempien työuran katkoksten vuoksi. Pitkän aikavälin tarkastelu osoittaa pienituloisuuden lisääntyneen erityisen selvästi yhden huoltajan perheissä ja monilapsisissa perheissä. Näiden perheiden lapsista huomattavan suuri osuus elää köyhyysrajan alapuolella. (Salmi, Sauli & Lammi-Taskula 2014, 82, 87.)

Lapsiperheiden toimeentuloon vaikuttavia tekijöitä ovat mahdollisuus työpaikan saamiseen sekä työsuhteen luonne. Toimeentuloa määrittävät työn määräaikaisuus tai vakinaisuus sekä työn osa-aikaisuus tai kokopäiväisyys. Lapsiperheissä vanhemmat ovat yleisemmin töissä käyviä kuin lapsettomat naiset ja miehet. Poikkeuksen tähän tekee kuitenkin alle kolmevuotiaiden lasten äidit. Keskimäärin talouskriisistä on kärsinyt vähemmän äitien ja isien työllisyys kuin naisten ja miesten työllisyys. Osa-aikatyön tekeminen on lisääntynyt talouskriisin myötä kaikkien palkansaajien keskuudessa. Määräaikaisten työsuhteiden suhteen ei ole kuitenkaan tapahtunut suuria muutoksia. (Salmi ym. 2014, 82.)

Lapsiperheet kokivat osansa 1990-luvun lama-ajasta, jolloin työttömyys lisääntyi, palvelutaso aleni ja sosiaaliturvaa leikattiin (Sauli 2001, 157–158). Lapsiperheiden köyhyys köyhyysrajan alittaneiden perheiden keskuudessa oli korkeimmillaan 1990-luvun puolivälissä. 2000-luvulla lapsiperheiden pienituloisuus on ollut keskimäärin samalla tasolla muun väestön kanssa, mutta selkeästi lisääntynyt 1990-luvun puolivälin jälkeen. Syynä tähän kehitykseen on vuodesta 1995 alkanut kotitalouksien välisten tuloerojen merkittävä kasvu. Lapsiperheissä tuloerojen kasvu näkyy siinä, että siirtymä tulokokonaisuuden keskeltä on tapahtunut lähinnä pienituloisten suuntaan. (Salmi ym. 2012, 535–536.)

Viime vuosina lapsiperheiden tulonsiirtoihin tehdyt pienet korotukset eivät vastaa vuosien varrella tapahtunutta jälkeenjääneisyyttä. Lapsiperheiden tulonsiirrot ovat reaaliarvoltaan heikentyneet ja jääneet jälkeen muusta kehityksestä noin 20–25 prosenttia. (Salmi ym. 2014, 31.) Lapsilisä, vanhempainraha ja kotioidontuki eivät vastaa ostovoimaltaan yleistä hintojen ja ansiotulojen nousua. Sosiaaliturvalla onkin keskeinen asema erityisesti pikkulapsiperheiden menojen kattamisessa. Tulonsiirtojen merkitys perheen taloudelle kasvaa sitä enemmän, mitä pienemmät perheen muut tulot ovat. (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos 2014c.)

Perhe-etuuksiin tulee palauttaa indeksikorotukset. Perhe-etuuksien tasoa tulee korottaa, jotta toimeentulotuen tarve vähenee. Tämä koskee etenkin yksinhuoltajia, monilapsisia perheitä sekä alle 3-vuotiaiden lasten perheitä. Lasten taloudellisen eriarvoisuuden vähentämiseksi on valtion ja kuntien huolehdittava lähikirjastojen verkosta sekä lasten mahdollisuuksista maksuttomiin ja edullisiin harrastuksiin. Joukkoliiken-

nettä pitää olla tarjolla ja sen maksut kohtuullisia. (Lapsiasiavaltuutettu 2014, 32.)

Tuloeroissa on kyse oikeudenmukaisuuden lisäksi siitä, kuinka pienituloisuus vaikuttaa perheen elintason ja elämäntapaan nyky-yhteiskunnassa. Elintason nousu määrittelee mitä yhteiskunnassa katsotaan kuuluvan normaaliin elämään ja sen ylläpitämiseen. Jossain vaiheessa pienituloisuus johtaa totaaliseen kyvyttömyyteen osallistua tavanomaisiksi katsottuihin toimintoihin. (Salmi ym. 2014, 90–91.) Hallitusohjelman (2014) mukaan hallitus jatkaa työtä köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Lainsäädäntötyössä ja päätöksenteossa arvioidaan erityisesti lapsiperheiden asemaa. (Hallitusohjelma 2014, 7.)

2.5 Lapsiperheköyhyys rajaa lasten harrastusmahdollisuuksia

Köyhyys on alemmuutta, jota tunnen mennessäni kolmatta kesää samoissa vaatteissa suvun juhliin, käyttäessäni töissäkin pääasiassa yhtä ainoaa vaatekertaa, lähettäessäni lapset kouluun puhki kuluneissa housuissa. Se on noloutta siitä, että lapsella ei ole kunnan suksia ja vanhojen monojen pohja murtuu rikki heti hiihtopäivän alussa. Se on syyllisyyttä siitä, etten ole käynyt lasten kassa uimahallissa, kylpylässä, elokuvissa tai etelän hiekkarannoilla. Köyhyys on epäonnistumisen tunnetta: asumme vain näin, ajamme vain tällaisella autolla. (Varjo, M. 2007.)

Ilmiönä köyhyys lapsiperheissä poikkeaa hieman muissa kotitalouksissa koetusta köyhyydestä. Työttömyys on yleisin selitys köyhyydelle ja myös köyhien lapsiperheiden huoltaja on useammin työtön kuin huoltaja muissa lapsiperheissä. Työttömyydellä on merkittävä asema köyhyyden selittäjänä, mutta se ei ole kuitenkaan ainoa. Työssäkäynnin yleisyys on selkeä erottelija köyhien ja eiköyhien lapsiperheiden välillä, sillä köyhyysrajan yläpuolella elävien perheiden huoltaja on lähes aina työssäkäyvä. Kuitenkin köyhät lapsiperheet eroavat köyhistä lapsettomista perheistä siinä, että noin joka toisen köyhän lapsiperheen huoltaja käy töissä kun taas lapsettomissa köyhissä kotitalouksissa työssäkävien osuus on sangen vähäinen. (Salmi ym. 2012, 26.)

Työttömyyden lisäksi lapsiperheiden köyhyyden taustalla on patkätöiden, matalapalkkaisuuden ja osa-aikaisuuden yhdistelmä. Selityksenä tähän ovat alhai-

nen koulutustaso, työelämän muutokset sekä muutokset itse työssä. Köyhissä lapsiperheissä on enemmän koulutusta vailla olevia huoltajia verrattuna muihin lapsiperheisiin, eivätkä he välttämättä työllisty nykypäivän työmarkkinoilla. Kuitenkaan lapsiperheköyhyyttä ei voida selittää millään yhdellä selityksellä, sillä köyhissä lapsiperheissä on koko ajan ollut noin 15 prosentin osuus korkeakoulutasoisen koulutuksen omaavia huoltajia. (Salmi ym. 2012, 28–29.)

Lapsiperheiden köyhyyden yhtenä selityksenä ovat myös muutokset sukupolvi- en välisessä tulonjaossa. Työmarkkinoille kiinnittymisen vaikeus on lisännyt selvästi nuorten aikuisten eli tyypillisten pikkulapsiperheiden vanhempien osuutta alemmissa tuloluokissa. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014c.)

Köyhyysriski alle kolmevuotiaiden lasten perheissä on ollut huomattavasti suurempi kuin kouluikäisten lasten perheissä tai lapsiperheissä keskimäärin 2000-luvulla. Syynä tähän katsotaan olevan pienten lasten äitien perhevapaat, jolloin he ovat poissa työelämästä ja joutuvat olemaan kotihoidontuen varassa. Viime vuosiin saakka köyhyysriski myös leikki-ikäisten lasten perheissä on ollut korkeampi kuin lapsiperheissä keskimäärin. Lisäksi useina 2000-luvun vuosina köyhyysaste teini-ikäisten nuorten perheissä on ollut korkeampi kuin nuorempien lasten perheissä. Näissä perheissä köyhyysaste on kääntynyt nousuun samalla kun se muissa lapsiperheissä on laskenut. (Salmi, Sauli & Lammi - Taskula 2014, 86.)

Perherakenne köyhissä lapsiperheissä poikkeaa keskivertoperheistä. Köyhissä lapsiperheissä on useammin enemmän lapsia kuin keskivertoperheissä ja kolmen tai useamman lapsen perheissä köyhyysaste on myös noussut selvästi muita nopeammin. Köyhissä lapsiperheissä on lisäksi muita useammin pikkulapsiperheitä. Yksinhuoltajaperheissä köyhyyttä esiintyy kaksinkolminkertaisesti enemmän kuin muissa lapsiperheissä. Köyhissä lapsiperheissä ollaan siis pitkälle riippuvaisia sosiaaliturvasta, sillä erilaiset lapsiperheiden tuet kuten lapsilisät, vanhempainpäivärahat ja kotihoidontuet ovat reaaliarvoltaan huomattavasti heikentyneet. (Salmi ym. 2012, 29–30.)

Noin joka kymmenennessä lapsiperheessä köyhyys on merkittävää ja rajaa lasten vapaa-ajanviettoa ja toimintaa kaveripiirissä. Pienituloisten perheiden lasten arkea haittaavia tekijöitä ovat muun muassa harrastusten ja joukkoliikenteen maksut. Vanhempien pienituloisuus voi aiheuttaa lapsessa häpeän ja ulkopuolisuuden tunnetta sekä osattomuutta. Lapsiperheiden tulojen niukkuudesta johtuen lapsi jää helposti ulkopuoliseksi kaveripiirin kulutus- ja harrastustottumuksista. (Lapsiasiavaltuutettu 2014, 74; Terveys- ja hyvinvoinninlaitos 2014d.)

Jokaisella lapsella tulisi lähtökohtaisesti olla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa. Usein erityisesti vähävaraisten lapsiperheiden tai yksinhuoltajien lapsilla ei kuitenkaan ole varaa kustantaa harrastustaan. (Kalliorinne 2015.) Toisaalta etenkin urheiluseuroissa harrastaminen saattaa olla liian kallista jo kahdelle kolmasosalle suomalaisperheistä. Harrastamisen kokonaiskustannukset voivat aiheuttaa monille perheille kestämättömän kustannustaakan, joka voi olla esteenä lapsen liikunnan harrastamiselle ohjatussa seuratoiminnassa. (Puronaho 2014, 7, 8.)

Lasten ja nuorten syrjäytymisen yksi osa-alue on harrastusmahdollisuuksien eriarvoistuminen. Harrastuksista syrjäytyminen vahvistaa usein esimerkiksi vanhempien syrjäytyneisyyteen, koti- tai kouluongelmiin ja koulutuksen ulkopuolelle putoamisen vaikutuksia. Jos lapsella tai nuorella ei ole mahdollisuutta harrastaa itselleen mieleistä, hyödyllistä ja läheistä asiaa, menettää hän samalla harrastamiseen liittyvän mahdollisuuden vahvistaa itsetuntoaan, identiteettiään ja hyvinvointiaan. Usein harrastuksista syrjäytyminen merkitsee myös kaveripiirin ulkopuolelle jäämistä ja voi aiheuttaa leimautumista omissa ja muiden silmissä. (Kalliorinne 2014.)

Tilastokeskuksen vuonna 2008 tekemässä selvityksessä tarkasteltiin perheen pienituloisuuden merkitystä lapsille heille ominaisten tarpeiden kautta; kokevatko lapset puutteita joistakin sellaisista aineellisista asioista, joita muiden perheiden lapsilla on. Selvityksessä käytettiin yhtenä mittarina lasten harrastusmahdollisuuksia. Tuloksista selvisi, että pienituloisten perheiden lapsilta puuttuu muita lapsia useammin ulkoharrastusvälineitä tai mahdollisuuksia johonkin säännölliseen harrastukseen osallistumiseen. Lisäksi pienituloisten perheiden

lapset pääsevät osallistumaan koulun maksullisille retkille tai muihin tapahtumiin muita lapsia harvemmin. (Tulonjakotilasto 2008.)

Hakovirran & Rantalaihon (2012) mukaan taloudellinen eriarvoisuus esiintyy lasten arjessa useissa eri muodoissa sekä materiaalisina eroina että tunnetasolla. Kun lapsilla ei ole mahdollisuutta samanlaiseen kuluttamiseen, tulevat heidän välillään vallitsevat taloudelliset erot selkeämmin näkyviin. Perheen pienituloisuudesta voi seurata lapsen sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä ongelmia kuten syrjimistä ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien pienenemistä. Myös maksullisiin harrastuksiin pääsy voi olla mahdotonta, mikä taas haittaa muun muassa lapsen vertaissuhteiden muodostumista. (Hakovirta & Rantalaiho 2012, 114.)

Pelastakaa Lapset ry:n tuoreen Lapsen ääni-kyselyn tuloksista selviää lasten kokemuksia köyhyydestä ja sen vaikutuksista lasten arkeen heidän itsensä kertomana. Suurin osa kyselyyn vastanneista lapsista kokee, että heidän mahdollisuutensa harrastaa ja viettää vapaa-aikaa on rajoittunut perheen pienituloisuuden vuoksi ja jopa 71 prosenttia vastanneista on joutunut luopumaan harrastuksestaan kokonaan. Yli puolet vastanneista on joutunut jättäytymään pois esimerkiksi kavereiden syntymäpäiväjuhlista perheen taloudellisesta tilanteesta johtuen. Lähes kaikki vastanneista ilmoittaa perheen pienituloisuuden rajoittavan matkustusmahdollisuuksiaan ja kolmannes on joutunut jäämään usein tai joskus pois luokkaretkiltä. (Pelastakaa Lapset 2015, 4.)

3 Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry lasten harrastusmahdollisuuksien tukena

3.1 Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry

Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry on valtakunnallinen uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton vapaaehtoisjärjestö, joka on aloittanut toimintansa vuonna 2009 pääkaupunkiseudulla. Toiminta laajeni valtakunnalliseksi vuonna 2011, jonka jälkeen paikallistason toiminta kasvoi ja vakautui. Tällä hetkellä yhdistyk-

sellä on 14 paikallistoimijaa eri puolilla Suomea. Yhdistys on matalan kynnyksen avustusjärjestö, jonka tavoitteena on luoda lapsille tasavertaisempi lapsuus. Lisäksi Hope toimii yhteiskunnan tukijärjestelmän täydentäjänä ja mahdollistaa kaikille vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille vapaaehtoistoimintaa, joka sisältää tehtäviä lahjoitusten lajittelusta varainhankintaan. Vuonna 2013 Hopessa toimi valtakunnallisesti noin 310 vapaaehtoista. Edellisestä vuodesta määrä oli kasvanut noin sadalla henkilöllä. (Hope-Yhdessä & Yhteisesti ry 2013, 3–4, 35.)

Hope tarjoaa apua tukea tarvitseville lapsiperheille, jotka ovat vähävaraisia tai kohdanneet äkillisen kriisin. Lisäksi toiminnalla tuetaan huostaan otettuja lapsia. Hopen toiminnan tavoitteena on lasten tukeminen heidän arjessaan sekä yhteisöllisyyden ja välittämisen vahvistaminen. Hopen toimintamuotoja ovat tavara- ja vaatelahjoitukset, harrastustoiminnan tukeminen sekä iloa tuottavien vapaa-ajan elämysten tarjoaminen. Hopen toimintaa ohjaavat arvot ovat

- Inhimillisuus: pienillä teoilla tuodaan inhimillisyyttä arkeen. Vapaaehtoiset, auttajat ja asiakkaat ovat tasavertaisia ja lisäävät toistensa hyvinvointia ja merkityksellisyyttä.
- Avoimuus: avoimuuden periaate näkyy kevyessä organisaatiossa sekä talouden ja yhteistyösuhteiden läpinäkyvyydessä. Hope toimii yhdessä yhteiseksi hyväksi.
- Luotettavuus: Hope kunnioittaa sekä asiakkaita että lahjoittajia suuresti. Yhdistys pitää tärkeänä luotettavana kumppanina toimimista lahjoitusketjun joka askeleella.
- Ekologisuus: Hope on luonut tehokkaan väylän, jonka kautta vaatteet ja tavarat saavat uuden mahdollisuuden tuoda iloa lapsille. Yhdistys toimii paikallisesti siellä, missä apua tarvitaan. (Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry 2013, 4.)

Hopen toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. Lisäksi paikallistoimijat saavat yleis- ja kohdennettuja avustuksia kaupungeilta muun muassa vuokra-kuluihin ja retkitoimintaan. Hope toimii yhteistyössä muiden järjestöjen, kuten

lastensuojelujärjestöjen kanssa. Asiakastyössä yhteistyötahoina ovat etenkin sosiaalitoimi ja perhetyö. Lisäksi Hopella on valtakunnallista yritys yhteistyötä eri yritysten kanssa. (Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry 2013, 38–39.)

Hope on tukenut vähävaraisten perheiden lasten harrastamista vuodesta 2009 alkaen. Harrastustuki on Hopen ja yhteistyötahojen mahdollistamana uuden harrastuksen kokeilua, pitkäkestoisen harrastamisen tukemista ja urheiluvälinehankinnoissa avustamista. Hopen paikallistiimit myöntävät harrastustukea oman rahatilanteensa mukaan. Lisäksi valtakunnallisesti kerättyä rahaa sekä eri tahoilta saatuja lahjoituksia käytetään harrastusten tukemiseen. Hopen periaatteena on, että se ei korvaa julkisen sektorin tukea, eli asiakkailta pyydetään ennen tuen myöntämistä selvitys siitä, ovatko he saaneet jo tukea sosiaalitoimen kautta. Eräänä yhteistyötahona harrastustukiasioissa toimii Lasten Tukisäätiö, jonka kautta lukuisat lapset ja nuoret ovat päässeet harrastamaan lajeja laidasta laitaan kuten erilaisia palloilulajeja, jääkiekkoa, ratsastusta, tanssia, pianonsoittoa, sirkusta ja voimistelua. (Hostila 2014b.)

Lisäksi Hopella on ollut Ratsastajainliiton kanssa hanke, jossa 30 lasta pääsi maksutta ratsastuksen peruskursseille. Paikallistiimit voivat myös solmia niin sanotun vapaapaikkasopimuksia seurojen kanssa, jolloin lapsen maksut kattaa kyseinen seura. Lasten harrastamista tuetaan myös tuntioppilaiden muodossa esimerkiksi tanssikouluihin. Jos Hope ei jostain syystä voi myöntää harrastustukea, perhe ohjataan ottamaan yhteyttä muihin kolmannen sektorin toimijoihin. (Hostila 2014b.)

Vuosien 2012 ja 2013 aikana harrastustukea oli saanut lukuisia perheitä ja huostaan otettuja lapsia eri puolella Suomea. Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n vuosikertomusten (2012, 2013) mukaan lapset ovat päässeet harrastamaan tai jatkamaan harrastustaan muun muassa erilaisissa joukkuelajeissa, itsepuolustuslajeissa, uinnissa, ratsastuksessa, tanssissa ja musiikissa. Lisäksi useat lapset ja nuoret ovat päässeet esimerkiksi skeittikursseille eri puolella Suomea.

3.2 Harrastustoiminnan merkitys lapsen hyvinvoinnille

Lapsella on oikeus terveyteen siihen vaikuttavista sosiaalisista, taloudellisista tai muista tekijöistä riippumatta. Lasten terveyseroihin voidaan vaikuttaa lapsiin ja lapsiperheisiin vaikuttavien päätösten ja terveystaloudellisten lisäksi myös harrastustoiminnalla, jonka on todettu vahvistavan lasten ja nuorten itsetuntoa, sosiaalisia taitoja ja selviytymiskeinoja. Harrastusryhmien avulla lapselle voidaan tarjota sellaisia ihmissuhteita ja kokemuksia, jotka edistävät lapsen mielenterveyttä ja elämässä pärjäämistä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2014.)

Lapsen oikeuksiin kuuluvat oikeus osallistumiseen, vaikuttamiseen ja kuulluksi tulemiseen kotona, koulussa ja vapaa-aikana. Lisäksi oikeus koskee toimimista erilaisissa palveluissa ja yhteiskunnassa laajemmin. YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen kuuluu neljä yleisperiaatetta (artiklat 2, 3, 6 ja 12). Niiden mukaan lapsella on oikeus syrjimättömyyteen ja yhdenvertaisuuteen, lapsen etu on huomioitava ensisijaisesti kaikissa lasta koskevissa päätöksissä, lapsella on oikeus kasvaa ja kehittyä mahdollisimman hyvissä oloissa sekä ilmaista oma mielipiteensä häntä koskevissa asioissa. Lapsilla on oikeus osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi sekä kotona, koulussa, vapaa-aikana että erilaisissa palveluissa ja yhteiskunnassa laajemmin. (Lapsiasiavaltuutettu 2014, 16, 75.)

Lasten harrastamiseen ja harrastusmahdollisuuksien turvaamiseen on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota syrjäytymisen ehkäisemisen ja hyvinvoinnin vahvistamisen keinona. Harrastusten merkitys on huomioitu poliittisissa ohjelmissa, hallinnollisissa raporteissa ja erilaisissa tutkimuksissa. Jos lapsi syrjäytyy harrastuksista, jää hän siltä osin paitsi normaalista lapsuuteen kuuluvasta toiminnasta. (Häikiö & Vänninmaja 2008, 5.)

Harrastustoimintoihin osallistumisella on merkitystä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta monestakin eri näkökulmasta. Harrastustoiminnan kautta lapsen sosiaaliset taidot edistyvät ja vertaistukiryhmässä toimiminen tuo kokemuksia kodin ulkopuolella toimimisesta. Harrastaminen vaikuttaa laaja-alaisesti niin lasten ja nuorten hyvinvointiin kuin psyykkiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen kehitykseen. Harrastukset lisäävät lapsen ja nuoren luovuutta, itsensä toteuttamista ja sosiaalisia taitoja. Lisäksi sen katsotaan edistävän kouluviihtyvyyttä ja yhteiskunnal-

lista hyvinvointia. (Kaikkonen & Hakulinen 2012, 56, Häikiö & Vänninmaja 2008,5–7.)

Sosiaaliset suhteet antavat hyvin toimiessaan voimia ja tukevat yksilön henkistä ja emotionaalista hyvinvointia. Yksilön sosiaalinen toimintakyky näyttäytyy muun muassa vuorovaikutustilanteissa, rooleista suoriutumisessa, sosiaalisessa aktiivisuudessa ja osallisuuden kokemuksissa. Sosiaalisten taitojen kehittyminen tapahtuu yksilön saadessa jatkuvaa palautetta toiminnastaan esimerkiksi osallistumisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. (Törrönen 2012, 41; Tiikkainen & Heikkinen 2011, 2.)

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aulan mukaan lapsille tulisi tarjota enemmän harrastusmahdollisuuksia niin osana koulupäivää kuin koulupäivän jälkeen. Toiminnalla mahdollistettaisiin lasten ja vanhempien yhteisen ajan lisääntyminen ja eriarvoisuuden väheneminen. Lisäksi harrastusten kustannukset tulisi pitää kohtuullisina. Lasten vapaa-ajankäytöstä ja ohjattuihin harrastuksiin osallistumisesta kerättyä säännöllisesti toistettua tietoa on olemassa hyvin vähän, vaikka tämä on osa-alue, jota lapset itse korostavat. Tietoa tulisi kerätä tietoa säännönmukaisesti, kattavasti ja riittävän suurella otoksella esimerkiksi koulu-terveyskyselyjen yhteydessä. (Lapsiasiavaltuutettu 2014, 109, 71.)

4 Aiempia tutkimuksia aiheesta

Harrastustoiminnan merkitystä lasten näkökulmasta ovat tutkineet Hakovirta & Rantalaiho (2012) tutkimuksessaan Taloudellinen eriarvoisuus lasten arjessa. Tutkimuksessa tarkastellaan taloudellista eriarvoisuutta niin lasten näkökulmasta kuin lapsuudentutkimuksen viitekehystä käsin. Eriarvoisuudella viitataan erilaisiin lasten välisiin materiaalien ja taloudellisten resurssien eroihin. Tutkimuksen avulla halutaan tietoa siitä, mitkä materiaalien ja taloudellisten resurssien erot ovat lasten näkökulmasta katsottuna merkityksellisiä, miten lapset itse käsittävät ja kokevat eriarvoisuuden sekä kuinka eriarvoisuus näkyy heidän arjessaan. (Hakovirta & Rantalaiho 2012, 10.) Yhtenä osa-alueena tutkimuk-

sessä tarkasteltiin harrastusten merkitystä lapsille. Tutkimukseen osallistuneet lapset pitivät harrastuksia tärkeinä, erityisesti liikunnallisia harrastuksia arvostettiin. He ajattelivat, että harrastaminen on asia, jonka pitäisi kuulua jokaisen lapsen elämään. Osa lapsista toi myös esille, ettei kulutusresurssien vähyys saisi olla esteenä harrastamiselle. Vastausten perusteella tuli vahva vaikutelma siitä, että harrastaminen koetaan todella merkittäväksi ja siihen liitetään lasten arjessa myös moraalisia merkityksiä. Jos lapsella ei ole harrastuksia, joutuu hän sitä selittelemään ja perustelemaan muille. Tutkimusaineiston perusteella ilmeni myös, että harrastuksilla olisi lasten kokemuksissa jonkinlainen hierarkia. Tämän hierarkian kärjessä ovat liikuntaharrastukset, mutta esimerkiksi musiikin kuuntelua ja elokuvaharrastusta joutuu erityisesti perustelemaan ja hakemaan oikeutusta sille, että ne kelpuutettaisiin harrastuskategoriaan. (Hakovirta & Rantalaiho 2012, 55–56.)

Myllyniemi & Berg (2013) toteavat Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa, että vanhempien korkeampi tulotaso vaikuttaisi vain vähän nuorten harrastamiseen. Alimman ja ylimmän tuloluokan perheiden lasten harrastaneisuudella eroa oli 10 prosenttia. Paremmiin toimeentulevien perheiden lapset harrastavat siis jonkin verran enemmän kuin pienemmän toimeentulon perheiden lapset. Tutkimuksen mukaan äidin korkeampi koulutustaso sekä se, että kodissa on sekä äiti että isä, ovat positiivisessa yhteydessä lapsen harrastamiseen. Tutkimukseen vastanneista 7–29-vuotiaista 120 lapsesta ja nuoresta 85 prosenttia mainitsee harrastavansa jotakin. Kuitenkin perheiden tulotason yhteys liikuntaharrastukseen urheiluseurassa näkyi tutkimuksessa selkeänä. Matalamman tulotason perheiden lapset halusivat kuitenkin aloittaa harrastamisen jossakin urheiluseurassa hyvätuloisien perheiden lapsia useammin, joten näissä perheissä näyttäisi olevan paljon toteutumaton potentiaalia liikkumiseen. (Myllyniemi & Berg 2013, 39, 73, 83.)

Stenvall (2009) on tutkinut helsinkiläisiä 3.–6. - luokkalaisia lapsia, jossa tutkimukseen osallistuneilla jonkin harrastuksen omaavilla lapsilla oli keskimäärin kaksi harrastusta viikossa. 14 prosenttia mitään harrastamattomien lasten lisäksi kuitenkin kertoi, että perheen taloudellinen tilanne estää heitä harrastamasta haluamaansa asiaa. Perheissä, jotka eivät olleet ydinperheitä, oli enemmän

ilman harrastusta jääneitä tai siitä luopumaan joutuneita. Eniten ilman harrastusta olevia lapsia oli yksinhuoltajaperheissä. (Stenvall 2009, 37–38.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyön aiheen valinnan pohjalla oli oma kokemukseni Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:ssä vapaaehtoisena toimimisesta. Lisäksi tutkimusidean muodostumista ohjasi kiinnostus tehdä opinnäytetyö kolmannen sektorin toimijalle, joka toimii vähävaraisten lapsiperheiden hyväksi.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Hope – Yhdessä & yhteisesti ry:n tarjoaman harrastustuen merkitystä lapsiperheiden hyvinvoinnille. Tavoitteena oli saada kokemustietoa harrastamisen merkityksestä niin lapsen kuin koko perheen näkökulmasta. Harrastamisen merkityksen kautta voidaan arvioida myös harrastustuen merkitystä, sillä ilman tätä tukea ei kyselyyn osallistuneiden perheiden lapsilla olisi välttämättä mahdollista harrastaa haluamaansa lajia.

Tutkimustehtävä:

Millaisia merkityksiä harrastustuen saamisella on ollut perheelle.

Tutkimustehtävä tarkentui seuraaviin kysymyksiin:

- Millaisia merkityksiä harrastamisella on ollut koko perheen hyvinvoinnille?
- Millaisia merkityksiä lapsen harrastamisella on ollut lapsen omalle hyvinvoinnille?

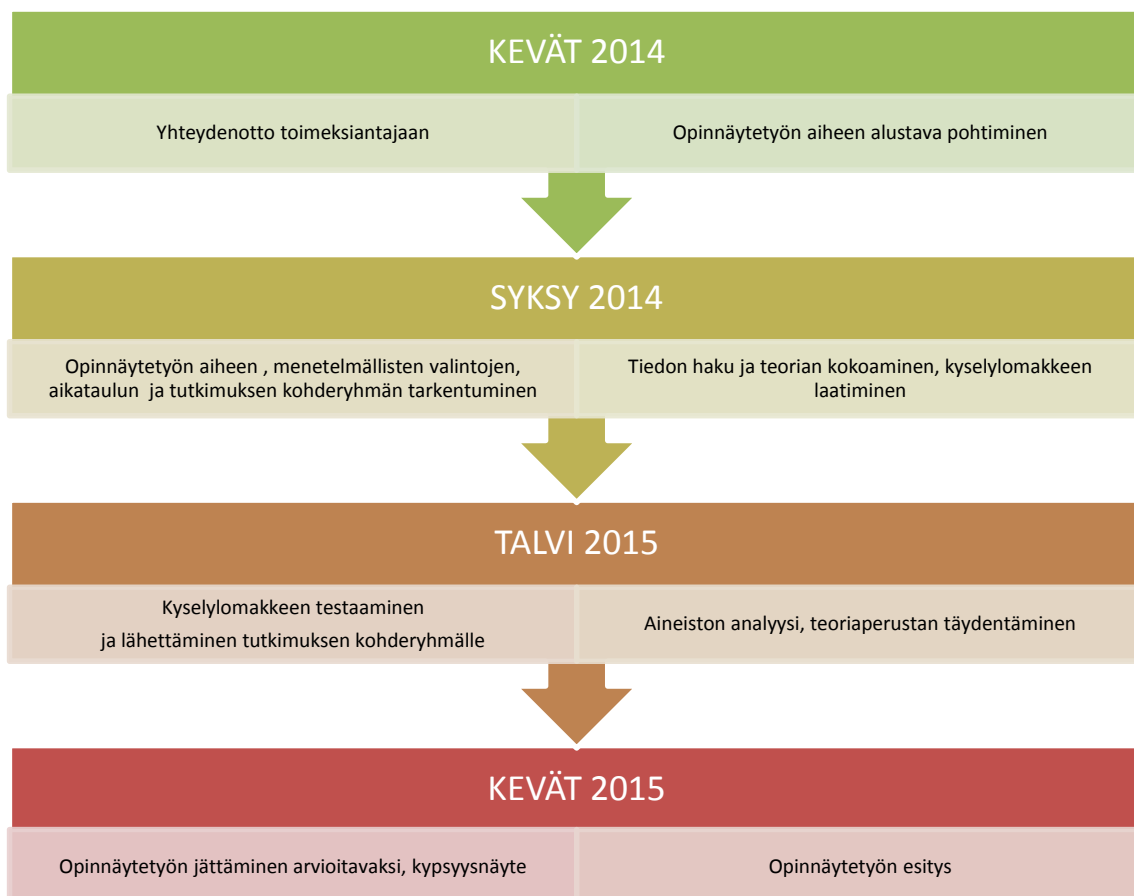
6 Toteutus

6.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi alkoi maaliskuussa 2014 alustavalla yhteydenotolla toimeksiantajaan ja opinnäytetyön aiheen pohtimisella ja tarkentumisella. Alkuperäisenä ajatuksena oli tehdä opinnäytetyö paikallisesti Hopen Joensuun toimipisteelle, mutta toimeksiantajan kanssa päädyttiin tutkimuksen laajentamiseen valtakunnalliseksi ja koskemaan erityisesti harrastustukea. Varsinaisen opinnäytetyön työstäminen alkoi syksyllä 2014, jolloin tutkimuksen menetelmälliset valinnat ja työn etenemisen aikataulu tarkentuivat sekä tutkimuksen kohderyhmä rajautui.

Opinnäytetyön suunnitelma ja verkkokyselylomake (liite 2) valmistuivat tammi-kuun 2015 alussa, jonka jälkeen allekirjoitettiin toimeksiantosopimus (liite 4) toimeksiantajan kanssa. Kysely lähetettiin tutkimuksen kohderyhmälle tammi-kuun 2015 loppupuolella ja siihen annettiin kaksi viikkoa vastausaikaa. Kyselyn lähettäminen viivästyi suunnitellusta aikataulusta jonkin verran johtuen sen laatimiseen ja testaamiseen kuluneesta ajasta. Aineiston analyysia tehtiin helmi – maaliskuun 2015 aikana samalla teoriaperustaa täydentäen.

Kuvio 4. Opinnäytetyöprosessi.

6.2 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, jossa todellisuus on moninainen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161). Tuomen & Sarajärven (2009) mukaan laadullinen tutkimus on empiiristä tutkimista, jossa on kyse havainnointiaineiston tarkastelusta ja argumentoinnista empiirisen analyysin tavoin. Laadullista tutkimusta voidaan kutsua myös ymmärtäväksi tutkimukseksi, jossa ilmiötä voi joko ymmärtää tai selittää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22, 28.)

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana ja tutkimuskohteena on lähes aina merkitysten keskeisyys. Ihmisten toimintaa pidetään kulttuurisesti ja sosiaalisesti mielekkäänä ja sille nähdään erilaisia merkityksiä. Myös kulttuurin katsotaan olevan aina osana ihmisten kokemukseen ja siitä kertomiseen. Laadullisessa tutkimuksessa ihminen nähdään elämismaailmansa kokijana ja johonkin aikaan, paikkaan tai tilanteeseen kiinnittyvänä. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on tutkijakeskeisyys, jossa tutkija on keskeisenä tutkimuksen toimijana ja valintojen tekijänä. Tutkija vaikuttaa tuottamaansa tietoon ja on joskus tutkimukselle keskeinen työkalu. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on valittujen vastaajien kokemusta tai käsitystä kuvaavan tiedon etsiminen. (Ronkainen, Mertala & Karjalainen 2008, 17–18.)

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään muun muassa kuvaamaan jotain ilmiötä ja antamaan sille teoreettinen tulkinta tai ymmärtämään tiettyä toimintaa. Tarkoituksena ei siis ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin. Tärkeää on, että tiedonantajilla on mahdollisimman paljon tietoa tai omakohtaista kokemusta tutkittavasta asiasta. Tiedonantajien valinta tulee olla harkittua ja tarkoituksenmukaista. (Tuomi ym. 2009, 85–86.) Erityisenä haasteena laadulliselle tutkimukselle voidaan pitää tutkimuksen perustuminen kielellisyyteen ja kommunikointiin. Tällöin tutkija antaa tuotetulle tiedolle merkityksiä käsitteellistämisen ja tulkintojensa kirjoittamisen kautta. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitellaankin tietoa, joka avaa eri ryhmien käsityksiä ja lisää ymmärrystä erilaisista ilmiöistä. Joskus voi syntyä jopa uusia ajattelutapoja. Laadullisessa tutkimuksessa aineistot ovat yleensä

pieniä, mutta aineiston kokoa tärkeämpää on sen laatu suhteessa tutkimuskysymykseen. (Ronkainen ym. 2008, 20.)

6.3 Verkkokyselylomake aineistonkeruumenetelmänä

Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat haastattelu, kysely ja havainnointi. Lisäksi käytetään erilaisiin dokumentteihin perustuvaa tietoa. Aineistonkeruumenetelmiä on mahdollista käyttää joko vaihtoehtoisina, yhdessä tai eri tavoin yhdisteltynä riippuen tutkittavasta ongelmasta sekä tutkimusresursseista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.)

Aineiston keräämisen välineenä kysely on survey – tutkimuksen keskeinen menetelmä. Termillä *survey* viitataan sellaisiin kyselyyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoihin, joissa aineiston keruu tapahtuu standardoidusti ja jossa kohdehenkilöiden avulla muodostuu otos tai näyte tietyistä perusjoukosta. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja menetelmänä se on tehokas, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Lomakkeen huolellisella suunnittelulla voidaan aineisto käsitellä nopeasti tallennettuun muotoon ja analysoida tietokoneen avulla. (Hirsjärvi ym. 2010, 193, 195.)

Tutkimuksen tekeminen alkaa tutkimustehtävän ja tutkimuskysymysten suunnittelusta. Tutkimustehtävää pohdittaessa tulee huomioida, minkä tyyppistä tietoa tutkimuksella halutaan tavoitella. Tutkimuksen tavoite määrittelee osaltaan aineiston sisältöä; onko se laaja ja yleistettävä, suppea ja erityinen, mittaukseen perustuva ja numereellinen, kokemuksia sisältävä ja kielellinen. Nämä seikat ovat tärkeitä lomaketutkimusta tehdessä. Tärkeintä tutkimuslomakkeen suunnittelussa on se, että kerättävä tieto vastaa tutkimusongelmaa. (Ronkainen ym. 2008, 31.)

Sähköisen kyselyn etuina voidaan pitää nopeutta ja vaivatonta aineiston keräämistä (Hirsjärvi ym. 2010, 196). Kyselytutkimukset liitetään yleensä määrälliseen perinteeseen. Kyselytutkimuksissa voidaan kuitenkin käyttää laadullisempia ja määrällisempiä kyselytapoja. Yleisesti sähköisissä kyselyissä käytetään strukturoituja kysymyksiä, numerokysymyksiä ja avoimia kysymyksiä, joihin vas-

taajalla on mahdollisuus vastata omin sanoin. Sähköisellä kyselyllä voidaan saada laadullisia vapaapalautevastauksia perinteistä lomakekyselyä paremmin, sillä se on helppo lähettää suurellekin vastaajajoukolla. Sähköisessä kyselyssä ei tarvitse rajata vastaamisen pituutta ja vastauksia ei tarvitse litteroida analyysia varten. Näin ollen sähköisen kyselyn avulla kerätty avovastauksiin perustuva tieto on helpompaa käsitellä ja kerätä verrattuna esimerkiksi kasvokkaiseen teemahaastatteluaineistoon, jossa aineiston koon on oltava suhteellisen pieni ja jonka hankinta rajautuu usein alueellisesti matkakustannusten vuoksi. (Ronkainen ym. 2008, 21–22.)

Hirsjärven ym. (2010) mukaan kyselytutkimukseen liittyvinä haittoina pidetään yleisimmin aineiston pinnallisuutta ja tutkimusten teoreettista vaatimattomuutta. Ongelmallista voi myös olla varmuus siitä, ovatko vastaajat pyrkineet vastaamaan kyselyyn huolellisesti ja rehellisesti ja kuinka onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat vastaajien mielestä. Lisäksi hyvän lomakkeen laatimiseen tarvitaan paljon aikaa ja erilaista tietoa ja taitoa. Suurimpana ongelmana on kato, jonka suuruus riippuu vastaajajoukosta ja aihepiiristä. Usein valikoimattomalle joukolle lähetetty kysely ei tuota yhtä suurta vastausprosenttia kuin jollekin erityisryhmälle lähetetty kysely. Kyselyn aiheen ollessa vastaajille tärkeä ja aihepiiri heille läheinen voi odottaa korkeampaa vastausprosenttia. (Hirsjärvi ym. 2010, 195–196.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä verkkokyselylomakkeella (liite2), joka lähetettiin sähköpostitse kaikille vuoden 2014 ensimmäisellä vuosipuoliskolla eli tammi-kesäkuun aikana Hope-Yhdessä & Yhteisesti ry:n harrastustukea saaneille perheille. Kyselyssä oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Aineisto hankittiin Hopen toiminnanjohtajan kautta sähköpostitse lähetetyn linkin avulla. Sähköinen kysely oli perusteltu valinta tutkimusaineiston laajuuden perusteella. Hopen harrastustukea myönnettiin vuoden 2014 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana yli 80 perheelle eri puolilla Suomea, joten sähköisen kyselyn avulla heidät oli helpoin tavoittaa.

6.4 Kuvaus tutkimuksessa käytetystä verkkokyselylomakkeesta

Kyselytutkimuksen suosio perustuu suhteellisen nopeaan ja taloudelliseen toteuttamiseen. Myös kyselyaineiston siirtäminen tietokoneelle on helppoa. Kyselyaineiston analysointiin on olemassa useita vakiintuneita menetelmiä. Kyselytutkimuksen vastaajajoukon ei tarvitse välttämättä olla laaja, vaan tutkimus voidaan toteuttaa jo muutaman kymmenen vastaajan avulla. (Pitkäranta 2010, 79.)

Verkkokyselylomaketta laadittaessa tulee kiinnittää huomioita useisiin eri seikkoihin. Millainen on kyselyn kokonaisrakenne, ovatko kysymykset kattavia suhteessa ilmiöön ja tiedon tarpeeseen, kuinka yksittäiset kysymykset ja sanavalinnat ilmaistaan sekä millaiset ovat vastaajille tarkoitetut ohjeistukset. Kyselylomakkeen muotoilu ohjaa vastaajaa aiheeseen sekä rajaa ja mahdollistaa vastaamisen, joten se ei ole mikä tahansa keino hankkia aineistoa tutkittavasta kohteesta. (Ronkainen ym. 2008, 31–32.)

Huolellinen lomakkeen laadinta ja tarkka kysymysten asettelu voi edistää tutkimuksen toteutumista. Hyvä kyselylomake on helppo täyttää, avovastauksille tulee olla riittävästi tilaa sekä ulkoasun on oltava moitteeton. (Hirsjärvi ym. 2010, 198, 204.) Kyselylomakkeen suunnittelua ohjaavat etukäteistieto tutkittavasta ilmiöstä, tutkimuksen tarkoitus sekä kysyttäväksi muotoileminen. Valmiin kyselyn lopputulokseen vaikuttavat lisäksi kyselyn pituus sekä versioiden testaamisesta saadut tulokset. Kyselyn laatimisen edellytyksenä on tutkittavan asian pilkkominen konkreettisiksi, vastattaviksi kysymyksiksi, mikä vaatii riittävää etukäteistietoa ja ilmiön etukäteistä käsitteellistämistä. (Ronkainen ym. 2008, 32.)

Kyselylomakkeen kysymystyypit voidaan yleisesti jakaa kolmeen ryhmään: avoimiin kysymyksiin, poissulkeviin kysymyksiin ja valmiisiin vaihtoehtoihin perustuviin valintakysymyksiin. Kysymykset voivat olla myös sekoituksia, jolloin valmiiden vaihtoehtojen rinnalla on oma vaihtoehtonsa tai mahdollisuus vastauksen tarkentamiseen. Vastausvaihtoehtoja ollessa vain kaksi (kyllä / ei), puhutaan tällöin dikotomiasta. Kokonaisuudessaan kyselyt voivat olla enemmän tai

vähemmän strukturoituja tai avoimia. Tämä riippuu tiedon tarpeen laajuudesta. (Ronkainen ym. 2008, 35.)

Tässä opinnäytetyössä verkkokyselylomake laadittiin Kyselynetti.com-sivustolle. Sivusto osoittautui parhaimmaksi ja selkeimmäksi vaihtoehdoksi kolmen testatun sivuston joukosta. Kaksi muuta testattua sivustoa olivat SurveyMonkey.com ja Kyselynetti.fi. Toimivuutensa ja käyttäjäystävällisyytensä lisäksi Kyselynetti.com – sivusto tarjosi opiskelijalle maksuttoman kyselyn laatimisen lisäpalveluineen. (Kyselynetti 2015; SurveyMonkey 2015; Kyselynetti 2015.)

Verkkokyselylomakkeessa käytettiin avoimia, valinta- ja poissulkevia kysymystyyppejä. Laadullisen aineiston saamista tukevia avoimia kysymyksiä pyrittiin laittamaan lomakkeeseen mahdollisimman monta. Dikotomiaa käytettiin vain kahdessa kysymyksessä, joista toinen koski perheen odotusten toteutumista harrastamisen suhteen ja toinen harrastustuen hakemisen sujuvuuden arviointia. Valintakysymyksiin laitettiin valmiiden vaihtoehtojen lisäksi mahdollisuus vastauksen täydentämiseen ja tarkentamiseen ”muuta, mitä?”-vaihtoehdolla.

Kyselylomake lähetettiin vastaajille saatekirjeen sekä vastaamisohjeistuksen kera. Kysely lähetettiin kaikille harrastustukea vuoden 2014 ensimmäisellä vuosi- puoliskolla saaneille 84 perheelle. Kysely sisälsi yhteensä 19 erityyppistä kysymystä. Kysymysten laatimisessa apuna käytettiin kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimustuloksiin pohjautuvaa tietoa. Kyselylomakkeen kysymykset koostuivat tutkimustehtävän mukaisesti lapsen harrastamisen merkityksestä koko perheen hyvinvointiin ja arkeen sekä lapsen omaan hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä. Kyselyyn vastaamiseen annettiin aikaa kaksi viikkoa, jonka puolivälissä lähetettiin vielä erillinen muistutusviesti kyselyyn vastaamisesta. Kyselyyn vastasi yhteensä 43 vastaajaa, joista 39 oli suorittanut kyselyn loppuun.

6.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tutkimuksen ydintä ovat kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko, siihen tähdätään tutkimusta aloittaessa. Analyysivaiheessa tutkija saa vastaukset ongelmiin tai joskus vastauksen siihen, miten ongelmat olisikaan pitänyt asettaa. (Hirsjärvi ym. 2010, 221.) Laadullisen aineiston sisällönanalyysimenetelmää voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysin voidaan katsoa olevan yksittäisen metodin lisäksi väljän teoreettisen kehyksen, joka on liitettävissä erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysin avulla on siis mahdollista tehdä monenlaista tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tässä opinnäytetyössä koko aineisto analysoidaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi rakentuu kolmesta eri vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään eli redusoidaan, jolloin aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen sisältö pois. Tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset pyritään löytämään aineistoa pelkistämällä litteroinnin tai koodaamisen avulla. Toisessa vaiheessa aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi etsien samalla samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavaa käsitteistöä, jonka jälkeen ne ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi. Klusterointi eli ryhmittely luo pohjan kohteena olevan tutkimuksen perusrakenteelle. Kolmannessa vaiheessa aineisto abstrahoidaan eli erotetaan olennainen tieto, jonka perusteella muodostuvat teoreettiset käsitteet. Abstrahointia eli käsitteellistämistä jatketaan niin kauan kuin se on aineiston sisällön huomioiden mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–111.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa on yleensä runsaasti ja se on elämänläheistä. Tämä tekee analyysivaiheen haastavaksi, mutta mielenkiintoiseksi. (Hirsjärvi ym. 2010, 225.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saadaan vastaus tutkimustehtävään käsitteitä yhdistelemällä. Sisällönanalyysi on tulkintaan ja päättelyyn perustuvaa toimintaa, joka etenee empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.) Tämän opinnäytetyön analyysi esitellään seuraavassa kuviossa.

Kuvio 5. Analyysipolku.

Sisällönanalyysi aloitettiin aineiston rajaamisella. Analyysissa huomioitiin vain kyselyn loppuun saakka suorittaneet 39 vastaajaa. Kysely tulostettiin ja vastaukset luettiin ensiksi kahteen kertaan huolella läpi tutkimuskysymyksiin nojaten. Analysoitavaa aineistoa oli kyselyohjelmasta suoraan tulostettuna yhteensä 25 sivua. Tämän jälkeen aineistosta erotettiin tutkimuskysymyksille olennaisimmat vastaukset alleviivaamalla. Nämä suorat ilmaukset kirjoitettiin taulukkoon, josta niistä olisi helpompi löytää samankaltaisuuksia ja yhdistää alaluokiksi (liite 3).

Ennen alaluokiksi yhdistämistä suoria lainauksia muokattiin pelkistetympään muotoon. Pelkistetyistä ilmauksista muodostuivat alaluokat, joita yhdistelemällä muodostuivat edelleen yläluokat. Alaluokiksi muodostuivat tasavertaisuuden kokeminen, yhteisöllisyys, ystäväpiirin laajeneminen, sosiaalisten taitojen paraneminen, sosiaalisten suhteiden lisääntyminen, taloudelliset haasteet, ajankäytön haasteet, turvallisuus, elämäntapa, arjen säännöllisyys ja yhdessä tekeminen. Alaluokista muodostui yhteensä kolme (3) yläluokkaa, jotka ovat osallisuus, hyvinvointi ja arki. Seuraavissa luvuissa käsiteltävät tulokset on jaoteltu ja otsikoitu näiden alaluokkien mukaan.

7 Verkkokyselylomakkeen tulokset

7.1 Kyselyyn vastanneiden taustatietoja

Kyselyyn vastasi yhteensä 43 vastaajaa, joista 39 oli suorittanut kyselyn loppuun. Vain kyselyn loppuun saakka vastanneet on huomioitu tutkimustuloksissa. Tulosten havainnoinnin tukena on käytetty vastaajien suoria lainauksia. Tulokset on jaoteltu kolmeen (3) eri ryhmään sisällönanalyysistä nousseiden yläluokkien mukaisesti.

Vastaajien taustatietoja kartoitettiin kolmella (3) kysymyksellä, jotka koskivat vastaajien perhekokoa, elämäntilannetta työn, opiskelujen tai eläkkeellä olon suhteen sekä koulutuksen tasoa. Perhekokoa kartoittavaan kysymykseen vastaaminen oli pakollista. Taustatiedoista käy ilmi, että yli puolella vastanneista perheeseen kuuluu yksi aikuinen ja yksi tai useampi alle 18-vuotias lapsi. Toiseksi eniten on kahden aikuisen ja kahden tai useamman alle 18-vuotiaan lapsen perheitä, vähiten kahden aikuisen ja yhden alle 18-vuotiaan lapsen perheitä.

Elämäntilannetta koskevaan kysymykseen vastasivat kaikki vastaajat. Suurin osa vastanneista on työssäkäyviä, toiseksi eniten on opiskelijoita. Myös kolmanneen, koulutustaustaa koskevaan kysymykseen vastasivat kaikki vastaajat. Lähes puolella vastanneista on jokin ammatillinen koulutus. Ammattikorkeakoulu- tai yliopistokoulutus on yli kolmanneksella vastanneista. Neljä (4) vastanneista ilmoittaa koulutuksensa olevan peruskoulu tai muu vastaava koulu.

7.2 Kuvaus saadusta harrastustuesta

Valtaosassa vastanneiden perheistä Hopen harrastustukea on saanut yksi lapsi. Muutamassa perheessä on tuettu kahden tai useamman lapsen harrastusta. Harrastustukea saaneiden lasten iät vaihtelevat 6–17 vuoden välillä. Useimmin harrastustukea on saanut 13-vuotias lapsi.

Saatu harrastustuki on reilusti yli puolella vastanneiden perheistä kohdistunut lapsen tai lasten vanhan harrastuksen jatkamiseen liittyvään tukeen. Seuraavaksi eniten tukea on saatu uuden harrastuksen kokeilemiseen tai aloittamiseen. Lisäksi tukea on saatu leireille osallistumiseen, kausimaksuihin, laskettelulippuihin ja harrastusmatkaan.

8 Perheiden kokemuksia harrastustuen merkittävydestä

8.1 Osallisuus

Yli puolet vastanneista vanhemmista kokee lapsensa harrastuksessa osallisena olemisen tärkeänä. Lapsen harrastamisen myötä perheen yhteinen vietetty aika on lisääntynyt ja harrastamisella koetaan olevan myönteinen vaikutus vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Lähes puolella vastanneista sosiaaliset suhteet ovat lisääntyneet lapsen harrastamisen myötä. Vastanneiden mukaan harrastaminen tuo iloa ja onnistumisen kokemuksia lapselle. Lapsen harrastamisella nähdään olevan merkittävä rooli heidän henkiselle hyvinvoinnilleen.

Lapsen itsetunto parantunut, tyytyväisempi kotona ja koulussa.

Lapselleni harrastaminen on tärkeää, sillä meillä ei ole mitään tukiverkostoa. Harrastusten kautta lapsilla on elämässään muita aikuisia ja tietysti kavereita.

Lapsen itsetunto vahvistuu ja lapsi saa osallisuuden kokemuksia ryhmään kuulumisen myötä. Harrastuksessa lapsi saa onnistumisen kokemuksia, oppii uusia taitoja ja sosiaaliset ja motoriset taidot kehittyvät. Lisäksi lapsi saa toteuttaa harrastamisen kautta itseään.

Lapseni tapaavat harrastusten parissa muita fiksuja aikuisia.

Ryhmässä ja yhdessä toimimisen vaikeudet on oikeastaan hävinneet tiiviin joukkueen myötä.

Kysyttäessä mitä vastaajien lapset ovat itse kertoneet harrastamisestaan ja siihen liittyvistä asioista nousee aineistosta selkeimmin esille harrastamisen tärkeys lapsen elämässä. Monelle lapselle harrastus on erittäin tärkeä, joillekin tärkein asia elämässä. Myös harrastuksen parista saatujen kavereiden merkitys on suuri. Lapselle on merkityksellistä kuulua johonkin joukkueeseen ja monessa vastauksessa myös valmentajan merkitys mainitaan suureksi. Muutama vastanneiden lapsista toivoo harrastuksestaan tulevaisuuden ammattia ja harrastaminen on hyvin tavoitteellista. Vastauksista ilmenee, että lapset puhuvat harrastamisesta mielellään vanhemmilleen ja muille aikuisille, esimerkiksi treenien ja pelien sisällöstä ja tapahtumista sekä kilpailukokemuksista. Tämä lisää osaltaan vuorovaikutusta lapsen ja vanhempien välillä.

Tällä hetkellä omasta mielestään tärkeintä elämässä.

Harrastus on tärkein asia elämässä ja toivovat siitä ammatin, ja jos ei niin pitkälle pääse niin urheiluun esim. liikunnanopettajaksi, valmentajaksi tai muuta vastaavaa. Harrastus on poikien elämä.

On kuulemma kiva kuulua joukkoon ja oppia uusia juttuja.

Mahdollisuus ratsastuskurssiin oli kesän kohokohta.

Että se on se juttu, ja on iloinen että sai jatkaa vielä.

Elämän tärkein sisältö kokonaisuudessaan.

8.2 Hyvinvointi

Kaikki vastanneet ovat havainneet lapsensa harrastamisella olevan merkitystä koko perheen hyvinvoinnille. Tämä asettaa saadun harrastustuen merkityksen korkealle, sillä ilman harrastustukea perheet eivät olisi välttämättä voineet mahdollistaa lastensa harrastamista. Vanhemmat kokevat tyytyväisyyttä erityisesti siitä, että heidän lapsensa voi harrastaa itselleen mieluisaa ja tärkeää asiaa.

Tunnen tavallaan olevani hyvä vanhempi myös sen takia että lapseni saa harrastaa mieluista lajia. Kaikesta ollaan oltu valmiita tinkimään ennen harrastuksesta luopumista. Onneksi Hope auttoi siinä tilanteessa kun harrastus olisi täytynyt laittaa katkolle lapsesta riippumattomista syistä.

Tämä on kuin rahaa laittaisi pankkiin lapsen tulevaisuuteen.

Kaikki vastanneet ovat havainneet lapsensa harrastamisella olevan merkitystä tämän omalle hyvinvoinnille. Erityisesti lapsen luottamus omiin taitoihin on lisääntynyt ja lapsi on saanut uusia ystäviä harrastamisen myötä. Lapsi on myös oppinut harrastuksessa uusia taitoja. Taitojen lisääntyessä lapsen itsetunto on vahvistunut ja harrastaminen on kehittänyt niin sosiaalisia kuin motorisia taitoja. Valtaosa vastanneista kokee, että ryhmään kuulumisella on merkitystä lapsen hyvinvointiin. Myös onnistumisen kokemukset ja lapsen mahdollisuus itsensä toteuttamiseen koetaan vavistavana tekijänä lapsen hyvinvoinnille.

Äärettömän suuri merkitys lasten henkiselle hyvinvoinnille.

Lapselle iloa ja onnistumisen kokemuksia.

Koulussa on ollut parempaa kautta kun lähes jokainen kaveri luokalla harrastaa jossain lähiseurassa jääkiekkoa.

Kysyttäessä vanhempien odotuksista lapsensa harrastamisen suhteen he toivoivat lapsensa harrastamiselta erityisesti sitä, että lapsella on sellaista toimintaa, josta hän nauttii. Lisäksi tärkeänä koetaan, että lapsella on mahdollisuus harrastaa haluamaansa lajia perheen taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Vanhemmat toivoisivat myös lapsensa omaksuvan liikunnallisen ja terveen elämäntavan. Lapsen sosiaalisten taitojen toivotaan kehittyvän ja harrastamisen tarjoavan lapselle järkevää tekemistä vapaa-ajalle. Valtaosa vastanneista kokee, että perheen odotukset ja kokemukset harrastamisen suhteen ovat kohdanneet.

Olen halunnut tarjota lapsille harrastuksia että heillä olisi hyvää ja järkevää tekemistä. Hyvä ja järkevä tekeminen suojelee tarkoituksettomuuden tunteelta ja tekee elämästä mielekkään, luo uskoa itseen ja pärjäämiseen elämässä, antaa raamit olemassaololle sekä pitää lapsen tyytyväisenä.

Minä toivon että hän jaksaa jatkaa ja saada hyviä kokemuksia ja kokea välillä onnistumisia kentälläkin. Sillä jokainen vuosi helpottaa meidän arkea kun hän harrastaa. Ei tarvitse miettiä missä hän on, kenen kanssa. Hän saa kentällä purkaa aggressioita juoksemalla ja harjoittelemalla. Uskon että siitäkkin on iso apu murrosiän myrskyissä.

8.3 Arki

Lapsen harrastaminen on suuressa roolissa perheiden arjessa. Valtaosa vastanneista vanhemmista on mukana lapsen harrastuksessa esimerkiksi kuljetusten ja huoltojoukoissa toimimisen kautta. Lapsen harrastamisen koetaan rytmittävän osaltaan perheen arkea. Noin puolet vastanneista kokee lapsen harrastamisen tuoneen uutta sisältöä perheen arkeen.

Harrastan itse samaa lajia.

Harrastus on koko elämämme.

Harrastaminen pitää meidät kaikki järjissämme elämän vaikeiden kriisien keskellä.

Lapsen harrastamisen kuvataan tuoneen uutta sisältöä arkeen muun muassa elämän säännöllisyyden, monipuolisten sosiaalisten suhteiden ja mukavan yhteisen tekemisen myötä. Illat eivät mene vain television ääressä ja kynnys kotoa lähtemiseen on madaltunut. Lapsen ollessa harrastamassa vanhempien ei tarvitse kantaa huolta siitä, mitä ja missä lapsi on tekemässä. Arjen säännöllisyyden ja liikunnan koetaan edistävän lapsen koulussa jaksamista, nukkumista ja ruokailutottumuksia.

Varsinkin isän ja pojan välillä paljon yhteistä mukavaa tekemistä ja positiivisia kokemuksia.

- - siitä on vuosien mittaan tullut koko perheen elämäntapa.

- - osallistun itse mielelläni joukkueen leirien järjestämiseen ym. toimintaan / talkoisiin, käyn ahkerasti katsomassa pelejä. Sitä kautta olen tutustunut muihin vanhempiin ja muihin poikiinkin paremmin. Ja samalla tämä on tuonut meille yhteistä jutun aihetta ym.

Lapsen harrastaminen on tuonut positiivisten asioiden lisäksi mukanaan myös erilaisia haasteita perheen arkeen. Haasteellisimmiksi asioiksi vastaajat kokevat lasten kuljettamisen harrastuksiin, harrastamisen kalleuden sekä ajankäytön organisoinnin ja ajanpuutteen. Harrastuskustannukset ovat korkeat ja epävarmuus harrastuksen rahoittamisesta luo paineita vanhemmille. Lapsen harrastuksesta ei haluttaisi tinkiä ja sitä on saatettu rahoittaa lainarahalla. Lapsella voi olla harrastuskertoja useampana päivänä viikossa ja usein arki organisoidaan

sen mukaan. Erityisesti yksinhuoltajaperheissä tämä koetaan haasteelliseksi ja arjen sujuminen vaatii paljon järjestelyjä.

Lasteni harrastukset hallitsevat arkea. - - kodinhoito yksinhuoltajana on melkein jäänyt kokonaan, ainakin sitä on vaikea toteuttaa ajan puutteen vuoksi. Riittävän unen saanti ja koulutehtävistä huolehtiminen on haasteellista. Yhteisen ajan löytäminen perheen sisäisten suhteiden hoitamiseen on haasteellista.

Harrastusmaksut ja varustehankintakustannukset ovat hurjat. Joudun rahoittamaan näitä lainarahalla ja tämä tietysti on uuvuttavaa. Yksinhuoltajana kolmen lapsen kuljetuksista huolehtiminen on myös hyvin haastavaa. Organisointi pitää olla rautaista että kaikki sujuu.

Rahalliset haasteet ja kuljetukset sekä arkikiireet lisääntyneet.

Harrastamiseen voi liittyä haasteita myös lapsen omasta näkökulmasta katsottuna. Kysyttäessä mitkä harrastamiseen liittyvät asiat ovat tuntuneet vastanneiden lapsista vaikeilta, eniten mainitaan harrastuksiin kulkemiset ja aikataulutukseen liittyvät asiat. Muu vapaa-aika saattaa jäädä vähemmälle ja harrastuksiin kulkemiseen voi kulua päivässä paljonkin aikaa. Lisäksi haasteita tuottaa jossakin määrin koulunkäynnin sujuminen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät asiat.

Nyt, kun esikoisen pitää kulkea bussilla harrastuksiinsa, se on hänestä raskasta, kun aikaa kuluu aina yhteen suuntaan reilu tunti.

9 Kuinka harrastustukeen liittyviä asioita voisi kehittää

Suurin osa vastanneista on saanut tiedon Hope-Yhdessä & Yhteisesti ry:n tarjoamasta mahdollisuudesta harrastustukeen internetin tai tuttavien kautta. Tietoa on saatu myös kuntien sosiaalitoimesta, seurakunnilta tai muilta vastaavilta tahoilta sekä ottamalla itse suoraan yhteyttä Hopeen. Valtaosa vastanneista kokee, että harrastustuen hakeminen Hopelta on sujuvaa.

Se joka hakee avustuksia, on yleensä aika monessa sopassa keitetty ja väsynyt jo kaikkeen byrokraatiaan sekä ylenkatseeseen ja epäilyihin. Että se olisi sujuvaa ja kunnioittavaa, kuten Hopella ollut.

Omalla kohdallani Hopen toiminta on ollut mahtavaa, mutta yhteiskunnan tulisi tukea harrastuksia enemmän varsinkin vähävaraisia perheitä jossa monta harrastavaa lasta.

Kehitettävää harrastustukeen liittyvissä asioissa kuitenkin vastanneiden mielestä vielä voisi olla. Eniten toivotaan tehokkaampaa ja kattavampaa tiedotusta siitä, että mahdollisuus tällaisen tuen hakemiseen on olemassa ja kuinka sitä voi saada ja hakea.

Kaikki eivät välttämättä tällaisesta mahdollisuudesta tiedä paljoakaan. Tiedottaminen.

Tiedottaa näkyvämmiin, että tällaista tukea on tarjolla vähävaraisille perheille. Minulle ja neljälle lapselleni tuen saaminen oli sanoinkuvaimattoman hieno asia!

Toinen kehitettävä asia vastanneiden mukaan olisi harrastustuen jatkuvuus. Yhdistyksen toivottaisiin tukevan lapsen harrastamista pitempijaksoisesti kerrallaan, tuen myöntäminen esimerkiksi koko vuoden ajalle olisi vastanneiden mielestä hyvä asia. Monelle perheelle tuottaa päänvaivaa se, kuinka saada rahat taas lapsen seuraavaa kausimaksua tai muuta vastaavaa varten. Harrastustuen jatkuvuus toisi helpotusta tähän asiaan.

Voisi olla jatkuva tuki, että voisi harrastaa pitkäjännitteisemmin. Tietäisi, että tuki jatkuu niin ei tarvitsisi huolehtia onko varaa jatkaa.

10 Pohdinta

9.1 Harrastustuen merkitys perheen hyvinvoinnille

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tietoa Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n tarjoaman harrastustuen merkityksestä lapsiperheille. Tietoa haluttiin saada niin vanhempien kuin lastenkin näkökulmasta ja sitä hankittiin sähköisen verkkokyselylomakkeen avulla. Harrastustuen merkityksestä saatiin tietoa harrastamiseen liittyvien kysymysten kautta, sillä ilman Hopen tarjoamaa tukea ei vastanneet perheet olisi välttämättä pystyneet mahdollistamaan lastensa harrastamis-

ta. Lasten harrastusten kalliit kustannukset on hyvin ajankohtainen aihe, joka on herättänyt myös paljon keskustelua mediassa. Aihe on ollut esillä useissa otsikoissa ja keskustelua on herättänyt paljon myös se, millaisia vaikutuksia harrastamisen ulkopuolelle jääminen aiheuttaa lasten elämässä. Opinnäytetyön tutkimustulokset, teoria ja aiemmat tutkimukset aiheesta tukevat näitä esille nousseita teemoja. Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys koski Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:ltä saadun harrastustuen merkitystä perheen hyvinvoinnille, josta seuraavassa tarkemmin.

Lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia voidaan tukea turvaamalla lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastamiseen. Lapsiperheiden hyvinvointia voidaan rakentaa edistämällä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista terveyttä arjessa, ihmissuhteissa ja lähiympäristössä. Perheyhteisö, johon lapsi kuuluu, on osa laajempaa ympäristöä. Kodin lisäksi muun muassa harrastus- ja toveriryhmät ovat lapselle tärkeitä kasvu- ja kehitysyhteisöjä, jotka osaltaan vaikuttavat lapsen hyvinvointiin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015). Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan harrastavien lasten vanhemmat kokevat tyytyväisyyttä lapsensa saadessa harrastaa itselleen mieluista lajia. Lisäksi vanhempien sosiaaliset suhteet ja osallisuuden kokemukset ovat lisääntyneet lasten harrastamisen myötä. Perheiden osallistuminen omaa elämää ja ympäristöä koskeviin asioihin on olennaista hyvinvoinnin edistämässä. Osallisuuden kautta tunteet omasta merkityksestä ja hyväksynnästä vahvistuvat. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015.)

Opinnäytetyön tuloksia tarkastellessa ilmenee, että lapsen harrastaminen on lisännyt lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja tuonut lisää yhteistä puheenaihetta. Lapsi kertoo mielellään vanhemmilleen harrastukseensa liittyvistä asioista; mitä harrastuskerralla tai esimerkiksi kilpailumatkalla on tapahtunut tai mitä valmentaja oli mieltä jostakin asiasta. Vanhempien ja lasten väliset yhteiset juttelutuokiot tuovat suurta iloa molemmille ja ne toimivat vahvistavina tekijöinä kiintymykselle ja sen ilmaisemiselle (Lammi-Taskula & Bardy 2009, 66).

Tutkimustulosten mukaan harrastaminen on tuonut uutta sisältöä ja säännöllisyyttä perheiden arkeen. Perheenjäsenien kanssa vietetyn yhteisen ajan esimerkiksi yhteisissä harrastuksissa on todettu tuovan iloa ja hyvää mieltä (Lammi-Taskula & Bardy 2009, 61). Haasteitakin on lasten harrastaminen perheiden arkeen tuonut, mutta tulosten perusteella vanhemmat pitävät tärkeimpänä sitä, että lapset voivat harrastaa ja ovat valmiita organisoimaan omia aikataulujaan lasten harrastusaikataulujen mukaan.

9.2 Harrastustuen merkitys lapsen hyvinvoinnille

Lapsen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa perhe ja ihmissuhteet sekä vapaa-aika, harrastukset ja kaverisuhteet (Lapsiasiavaltuutettu 2014). Edistämällä näiden osa-alueiden laatua vahvistetaan myös lapsen hyvinvointia. Harrastustoiminta voi tuoda lapsen elämään paljon muutakin kuin opittuja taitoja. Monelle lapselle harrastus luo oman yhteisön, johon kuulumisen on tärkeää. Yhtä lailla tärkeäksi voi muodostua esimerkiksi harrastuksen valmentaja tai ohjaaja, joka voi olla merkittävän aikuisen roolissa lapsen elämässä. Opinnäytetyön toinen tutkimuskysymys koski harrastustuen merkitystä lapsen hyvinvoinnille, josta seuraavassa tarkemmin.

Harrastuskustannusten noustessa monen perheen lapsi joutuu luopumaan harrastuksestaan ja seurauksena muun muassa voi olla syrjäytymistä kaveriporukasta sekä ulkopuolisuuden ja eriarvoisuuden tunteita. Opinnäytetyön tuloksista nousi esille, että monet vastanneista vanhemmista joutuu hankalaan tilanteeseen lapsensa harrastuksen kustannuksien suhteen. Lapselle pyritään kuitenkin luomaan mahdollisuudet harrastamiseen sen tuomien positiivisten vaikutuksien vuoksi. Pelastakaa Lapset ry:n (2015) toteuttaman Lasten ääni-kyselyn tuloksista voidaan myös todeta, että vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kaventuminen lisää lasten eriarvoisuutta ja vähävaraisten perheiden lapset ovat vaarassa syrjäytyä harrastuksista. Ryhmän ulkopuolelle jäämisellä voi olla pitkäkestoiset vaikutukset lapsen itsetunnon ja hyvinvoinnin kehittymisessä. (Pelastakaa Lapset ry 2015, 7.) Lasten hyvinvointieroihin voidaan vaikuttaa itsetuntoa, sosiaalisia taitoja ja selviytymiskeinoja vahvistavalla harrastustoiminnalla (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015).

Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan vanhemmat ovat havainneet lapsensa harrastamisella olevan monenlaisia myönteisiä vaikutuksia tämän hyvinvointiin. Lapsi on saanut harrastuksesta uusia ystäviä ja sosiaaliset taidot ovat vahvistuneet. Lapsi on oppinut harrastuksen avulla uusia taitoja ja motoriset taidot ovat kehittyneet. Harrastamisen kautta lapsella on mahdollisuus itsensä toteuttamiseen ja onnistumisien kautta lapsen itsetunto on vahvistunut. Harrastus kasvun tukena–kansalaisvaltuuskunnan loppuraportin tulokset tukevat opinnäytetyöstä saatuja tuloksia. Kansalaisvaltuuskunnan loppuraportin tuloksista ilmenee, että harrastamisella on laaja-alaisia vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin ja ne tukevat lasten psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kehitystä. Harrastusten katsotaan lisäävän luovuutta, sosiaalisia taitoja, kouluviihtyvyyttä, mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen sekä yhteiskunnan hyvinvointia. (Häikiö & Vänninmaja 2007, 7.)

Mahdollisuudella omaehtoiseen ja mielekkääseen tekemiseen tuetaan lapsen hyvinvointia ja osallisuutta. Opinnäytetyön tuloksista ilmenee, että lapsi on saanut harrastamisen myötä osallisuuden kokemuksia muun muassa ryhmään kuulumisen ja ryhmässä toimimisen kokemusten kautta. Häikiön & Vänninmajan (2007) mukaan harrastukset kuuluvat lapsuuden normaaliin toimintaan. Harrastuksista syrjäytymisellä on yhteys myös kulutusmahdollisuuksista, vuorovaikutussuhteista ja oppimisesta syrjäytymiseen. Harrastukset vaikuttavat myönteisesti lasten osallistumismahdollisuuksien vahvistumiseen eli yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Osallisuus ja osallistuminen tukevat lasten aktiivista toimijuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja yhteiskunnan jäseneksi kehittymistä. (Häikiö & Vänninmaja 2007, 7.)

Tämän opinnäytetyön tulosten lasten harrastamisen suhteen voidaan todeta tukevan sitä, mitä aiheesta on aiemmin kirjoitettu. Harrastamisen nähdään olevan merkittävässä roolissa lasten ja myös heidän perheensä elämässä. Harrastamisen kautta lapsi saa itsetuntoa, sosiaalisia taitoja ja osallisuutta vahvistavia kokemuksia, jotka voivat kannatella pitkälle elämässä. Jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus harrastaa haluamaansa lajia, mutta aina siihen ei perheen taloudellisesta tilanteesta johtuen ole mahdollisuutta. Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, että vähävaraisten perheiden lasten harrastamista voidaan tukea ja

siten ehkäistä lasten eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Yksi tällaisen tuen tarjoaja on Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry, jonka tarjoaman harrastustuen kautta on tuotu iloa ja elämyksiä lukuisille lapsille ja nuorille ympäri Suomea. Harrastustuelle voidaan todeta olevan tarvetta ja sen merkittävyyden harrastaville lapsille, nuorille ja heidän perheillensä olevan suuri. Olisi tärkeää, että tieto tällaisen tuen mahdollisuudesta saavuttaisi mahdollisimman monta perhettä ja lapset ja nuoret saisivat jatkaa tai aloittaa heille merkityksellisen harrastuksen parissa.

9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Etiikan peruskysymyksiin kuuluvat kysymykset hyvästä ja pahasta sekä oikeasta ja väärästä. Tutkimusta tehdessä tutkijan on huomioitava monia eettisiä kysymyksiä. Tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyvien tutkimuseettisten periaatteiden tunteminen ja niiden mukaan toimiminen on aina tutkijan vastuulla. Eettisesti hyvässä tutkimuksenteossa tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. On vaativa tehtävä tehdä hyvä tutkimus niin, että eettiset näkökulmat tulevat riittävästi ja oikein huomioituiksi. Näihin seikkoihin onkin tärkeää harjaantua jo ensimmäisistä tutkimus - ja kirjoitustehtävistä alkaen. (Hirsjärvi ym. 2010, 23, 27.)

Tutkimusta tehdessä tulee huolehtia riittävästä tiedon annosta jokaiselle tutkitavalle tutkimuksen luonteeseen, tavoitteeseen ja vastaamisen vapaaehtoisuuteen liittyen (Eskola & Suoranta 2005, 56). Tutkimuksen lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen; mahdollisuus päättää siitä, haluaako osallistua tutkimukseen (Hirsjärvi ym. 2010, 24). Aineiston ollessa erityisen arkaluontoista tulee selvittää tiedon todellinen tarpeellisuus ja sen tuoma lisä tutkimukselle. Kaksi keskeistä seikkaa aineiston käsittelyssä ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Täydellinen nimettömyys ei kuitenkaan aina toteudu esimerkiksi sähköpostikyselyjen suhteen. (Eskola & Suoranta 2005, 57.) Oikein tehtynä verkkokysely on hyvä ja luotettava tiedonkeruun menetelmä. Verkkokyselyt soveltuvat kvalitatiivisiin tarkoituksiin silloin, kun tuloksia ei pyritä yhdistämään mihinkään tavoiteperusjoukkoon. (Laaksonen 2013, 543, 547.)

Eskolan & Suorannan (2005) mukaan laadullisen tutkimuksen arvioinnissa on kyse koko tutkimusprosessin luotettavuudesta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija toimii tutkimuksensa pääasiallisena tutkimusvälineenä ja siten luotettavuuden arviointi ulottuu koskemaan koko tutkimusprosessia. Laadullisten tutkimusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota aineistojen yhteiskunnalliseen merkittävyyteen ja riittävyyteen, analyysin kattavuuteen, arvioitavuuteen ja toistettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2005, 210, 212.)

Kvalitatiiviseen tutkimukseen yleisesti liittyvä kysymys koskee aineiston kokoa. Laadullista tutkimusta luonnehtii aineiston harkinnanvarainen, teoreettinen tai tarkoituksenmukainen poiminta tai harkinnanvarainen näyte. Tällöin tutkimus perustuu suhteellisen pieneen tapausmäärään. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei määrittele tutkimuksen onnistumista eikä aineiston keräämiseen ole olemassa mitään tiettyä säännöstöä. Kysymys on aina tapauksesta ja aineiston tehtävänä on toimia tutkijan apuna tutkittavan ilmiön käsitteellisessä ymmärtämisessä. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole ainoastaan tarkoitus kertoa aineistosta, vaan pyrkiä laatimaan siitä kestäviä näkökulmia. (Eskola & Suoranta 2005, 60–62.)

Tässä opinnäytetyössä on pyritty noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Kyselyn saatekirjeessä vastaajille kerrottiin tutkimuksen tarkoitus, tutkimuksesta saadun tiedon käyttötarkoitus ja vastaamisen vapaaehtoisuus. Lisäksi kerrottiin aineiston käsittelyn olevan luottamuksellista ja vastaajien anonymiteettiä kunnioittavaa. Verkkokyselylomake saatekirjeineen lähetettiin perheille sähköpostitse Hopen toiminnanjohtajan kautta. Tuloksia havainnollistamassa käytetyt lainaukset on pyritty poimimaan siten, ettei niiden perusteella pystytä tunnistamaan yksittäistä vastaajaa. Tietolähteistä on tehty asialliset lähdemerkinnät ja lähteiden alkuperä on asianmukaisesti merkitty. Opinnäytetyön työskentelyprosessin kaikki vaiheet ja käytetyt menetelmät on auki kirjoitettu.

Laadullisten aineistojen arvioinnissa huomiota kiinnitetään erityisesti aineiston yhteiskunnalliseen merkittävyyteen ja riittävyyteen sekä analyysin kattavuuteen, arvioitavuuteen ja toistettavuuteen (Eskola & Suoranta 2005, 214). Tässä opinnäytetyössä aineiston määrä oli suhteellisen suuri, mutta aineisto jäi sisällöltään

hieman suppeaksi. Tämä voi johtua joko aineiston keruun menetelmästä tai kyselylomakkeen kysymysten asettelusta tai molemmista. Kyselylomakkeeseen pyrittiin laatimaan sellaiset kysymykset, joiden kautta saataisi riittävästi tietoa tutkimuskysymyksiä ajatellen ja laadullisen aineiston saatavuus pyrittiin takaamaan sijoittamalla lomakkeeseen tätä tukevia kysymyksiä. Tässä kohtaa voi tietenkin kysyä, milloin aineistoa on riittävästi ja vastaako se sisällöllisesti asetettuja tutkimuskysymyksiä. Opinnäytetyön tekijänä minua kuitenkin ilahdutti vastaajien määrä ja mielestäni sain tuloksista vastauksia tutkimuskysymyksiin, vaikka vastaukset olisivatkin voineet olla vielä monisanaisempia. Menetelmänä koin verkkokyselylomakkeen toimivan hyvin tämäntapaisessa tutkimuksessa, jossa vastaajat voivat olla maantieteellisesti hyvinkin kaukana ja muutoin hankalasti saavutettavissa. Aineistonkeruun menetelmän valitessani otin tietoisesti riskin aineiston määrän suhteen, mutta oletetun vastaajajoukon suhteen tämä riski tuntui kuitenkin suhteellisen pieneltä.

9.4 Hyödynnettävyys ja jatkokäyttö

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:lle tietoa harrastustuen merkityksestä asiakasperheille. Tätä ei ole aiemmin tutkittu, joten tutkimuksesta saatu tieto on yhdistykselle arvokasta toiminnan arviointia ja kehittämistä varten. Harrastustukea saavien perheiden määrä on suuri ja mitä luultavimmin tuen tarvitsijoita on tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin. Ajankohtaisessa keskustelussakin esillä olleiden harrastuskustannuksien nousun perusteella näin voisi ainakin olettaa.

Tämän tutkimuksen tuloksista selviää, kuinka tärkeänä harrastustukea saaneet perheet pitävät sitä, että Hope on ollut tukemassa heidän lastensa mahdollisuuksia harrastaa. Tuloksista käy myös ilmi harrastamisen merkitys ja sen tuomat positiiviset asiat sekä lapsen tai nuoren että hänen perheensä elämään ja hyvinvointiin. Ilman Hopen tukea moni perhe ei olisi välttämättä voinut mahdollistaa lapsensa harrastamista, joka voi olla lapselle kaikkein tärkein asia elämässä. Harrastustuen lisäksi Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry tarjoaa vähävaraisille lapsiperheille myös tukea erilaisten elämysten mahdollistamiseen esi-

merkiksi elokuvien, konserttien ja retkien muodossa. Jatkossa voisi tutkia näiden vapaa-ajan elämysten merkitystä lapsille ja heidän perheilleen. Erityisen tärkeänä pitäisin lasten ja nuorten äänen kuulemista; kuinka Hope on vaikuttanut heidän elämäänsä. Yhtenä jatkotutkimusideana voisi lisäksi olla Hopessa toimimisen merkitys toiminnassa mukana oleville vapaaehtoisille.

9.5 Oppimisprosessi

Opinnäytetyön prosessi on ollut oppimisen kannalta hyvin merkittävä. Prosessi oli ajallisesti pitkäkestoinen ja haasteellinen, mutta antoisa. Ajoittain työparin puuttuminen toi omat haasteensa, koska välillä olisin kaivannut työn tekemiseen myös toisen tekijän tukea ja panosta. Olisi ollut hyvä vaihtaa ajatuksia ja pohtia yhdessä työn tekemisen eri vaiheisiin liittyviä asioita. Toisaalta koin yksin tekemisen etuna sen, että kirjoittamisen pystyi aikatauluttamaan itselle sopivimmaksi ja työn tekeminen eteni haluamaani tahtia.

Sähköisen kyselylomakkeen laatiminen vaati paljon ajatustyötä. Oli pohdittava tarkkaan, millaisia kysymyksiä lomakkeeseen laittaa ja millaisessa muodossa ne ovat. Myös erilaisten sähköisten kyselyjen palveluntarjoajien tutkiminen ja testaaminen vei todella paljon aikaa. Tärkeänä lomakkeen suunnittelussa ja muokkaamisessa koin sen testaamisen useammalla henkilöllä, joilta saadun palautteen mukaisesti lomaketta muutettiin ja muokattiin lopulliseen muotoonsa. Kysymysten suunnittelussa oli erityisen merkittävää perehtyä aiheesta aiempiin tehtyihin tutkimuksiin ja teorian tietoon, että kysymykset palvelisivat mahdollisimman hyvin halutun tiedon saantia. Haasteelliseksi koin erityisesti sen, kuinka kyselylomakkeen avulla saisi riittävästi laadullista tietoa. Avointen kysymysten käyttöön liittyy kuitenkin aina riski siitä, ettei vastausten laatu ja laajuus ole riittävää ja aineisto jäisi liian suppeaksi. Onneksi vastauksia niihin tuli kohtuullisesti ja näin ollen aineistoa saatiin nämä seikat huomioiden riittävästi. Koen, että ensimmäiseksi suunnittelemakseni ja toteuttamakseni sähköiseksi kyselyksi lomake oli onnistunut ja palveli sille asetettua tarvetta hyvin. Vastaisuudessa jos olen vastaavaa laatimassa, omaan jo hyvät perustiedot tehdäkseeni seuraavasta kyselystä ehkä vielä paremman ja toimivamman.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin toteuttaminen tuntui alussa vaikealta, sillä se oli menetelmänä vieras. Oman haasteensa tähän vaiheeseen toi lisäksi aineiston suhteellinen suppeus verrattuna esimerkiksi haastattelulla mahdollisesti saatuun aineiston määrään. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin omaksuminen vaati riittävää perehtymistä menetelmään ennen sen toteuttamista. Myös tutkimustulosten raportointi tuntui haasteelliselta etenkin jäsentelyn suhteen. Jouduinkin matkan varrella muuttamaan kertaalleen koko tulososion jäsentelyn joka osaltaan pidensi prosessia.

Kaikkiaan opinnäytetyön tekemisen prosessi oli ajoittaisista epävarmuuden tunteista huolimatta antoisa matka, jonka varrella tapahtui paljon oppimista. Prosessin myötä kasvoi myös luottamus omiin taitoihin ja ajankäytön hallintaan. Tietoperusta lasten ja lapsiperheiden sosioekonomisesta asemasta ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä lisääntyi. Lisäksi tietous erityisesti harrastamisen laaja-alaisista merkityksistä lasten ja nuorten hyvinvoinnille vahvistui.

Lähteet

- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: Werner Söderström Osa-
keyhtiö.
- Hakovirta, M. & Rantalaiho, M. 2012. Taloudellinen eriarvoisuus lasten arjessa.
Tampere. Juvenes Print.
[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37848/Tutkimuksia
124.pdf](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37848/Tutkimuksia124.pdf) 19.11.2014.
- Hallitusohjelma. 2014. Pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelma.
<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf-stubb/fi.pdf>
10.12.2014.
- Hope-Yhdessä & Yhteisesti ry. 2012. Vuosikertomus 2012.
http://hopeyhdistys.fi/Vuosikertomus_2012_HOPE.pdf 10.12.2014.
- Hope-Yhdessä ja yhteisesti ry. 2013. Vuosikertomus 2013.
<http://www.hopeyhdistys.fi/VUOSIKERTOMUS-Hope13.pdf>
10.12.2014.
- Hope-Yhdessä & Yhteisesti. 2014. Mikä on HOPE?
<http://www.hopeyhdistys.fi/index.php/mitae-on-hope> 19.11.2014.
- Hostila, E. 2014a. Toiminnanjohtaja. Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry. Opparis-
ta. eveliina.hostila@hopeyhdistys.fi 24.10.2014.
- Hostila, E. 2014b. Toiminnanjohtaja. Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry. Opinnäy-
tetyöstä. eveliina.hostila@hopeyhdistys.fi. 12.12.2014.
- Häikiö, L. & Vänninmaja, E. 2007. Hyvinvointia harrastamalla. Tampereen kau-
pungin Harrastava iltapäivä-hankkeen väliarviointi.
<http://www.tampere.fi/tiedostot/5veBdvNah/HIPraportti.pdf>
10.12.2014.
- Kaikkonen, R. & Hakulinen-Viitanen, T. 2012. Lasten ja perheiden elinympäris-
tö. Teoksessa Kaikkonen, R., Mäki, P., Hakulinen-Viitanen, T., Mark-
kula, J., Wikström, K., Ovaskainen, M., Virtanen, S. & Laatikainen, T.
(toim.) Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot. Tampere:
Juvenes Print-Tampereen Yliopistopaino Oy. 43–162.
- Kalliorinne, R. 2014. Toimenpidealoite. Vähävaraisten lasten ja nuorten harras-
tussetelin käyttöönotto. <http://www.ristokalliorinne.fi/uutiset.html?77>
24.4.2015.
- Kalliorinne, R. 2014. Toimenpidealoite 8/2014 vp. Lasten ja nuorten harrastus-
setelin käyttöönotto.
[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=utptpa&\\${BA
SE}=faktautpTPA&\\${THWIDS}=0.40/1427873080_489259&\\${TRIPPI
FE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=utptpa&${BASE}=faktautpTPA&${THWIDS}=0.40/1427873080_489259&${TRIPPIFE}=PDF.pdf) 1.4.2015.
- Kivipelto, M. 2008. Stakesin työpapereita 17/2008. Osallistava ja valtaistava
arviointi. Johdatus periaatteisiin ja käytäntöihin.
[http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75668/T17-2008-
VERKKO.pdf?sequence=1](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75668/T17-2008-
VERKKO.pdf?sequence=1) 8.12.2014.
- Koivisto, K. Sandelin, P. & Perttula, J. 2014. Hyvinvointi subjektiivisena koke-
muksen-fenomenologisen erityistieteen näkökulma. Teoksessa Nie-
minen, A., Tarkiainen, A. & Vuorio, E. (toim.) Kokemustieto, hyvin-
vointi ja paikallisuus. Tampere: Suomen Yliopistopaino–Juvenes
Print Oy.

- Korvela, P. & Rönkä, A. 2014. Arkielämä näkökulmana perheeseen. Teoksessa Jallinoja, R., Hurme, H. & Jokinen, K. (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia. Tallinna: Gaudeamus Oy. 192–214.
- Kyselynetti.2015. Koti. <http://www.kyselynetti.fi/> 19.1.2015.
- Kyselynetti. 2015. Kotisivu. <https://www.kyselynetti.com/> 29.1.2015
- Laaksonen, S. Nettikyselyt ovat nykyaikaa. Kansantaloudellinen aikakauskirja. http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2014/09/KAK4_2013_laaksonen.pdf 19.4.2015.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino. 60–69.
- Lapsiasiavaltuutettu. 2014. Eriarvoistuva lapsuus. Lasten hyvinvointi kansallisten indikaattoreiden valossa. Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:3. http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=479644&name=DLFE-29907.pdf 8.12.2014.
- Lindfors, E. 2011. Arjen analyysia. Teoksessa Marjanen, P. & Lindfors, E. (toim.) Lapsen ja nuoren hyvä arki. Helsinki: Edita Prima Oy. 17–38. <http://www.lapsenjanuorenhyvaarki.fi/Materiaalipankkiin/paatosjulkaisu.pdf> 27.3.2015.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2015. MLL:n terveyden edistämisen ohjelma 2009 – 2015. http://www.mll.fi/mll/toiminta/terveyden_edistamisen_ohjelma/ 5.5.2015.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Kopijyvä. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/08/Nuoria_liikkeell%C3%A4_Julkaisu_Nettiversio_korjattu.pdf 2.12.2014.
- Paananen, R., Ristikari, T., Merikukka, M., Rämö, A. & Gissler, M. 2012. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kansallinen syntymäkohortti 1987-tutkimusaineiston valossa. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.
- Pelastakaa Lapset. 2015. Entten tenttien pelistä pois! Lapsen ääni 2015 -raportti. Lasten kokemuksia köyhyydestä ja osallisuudesta. <http://pelastakaa-lapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/45a8404602a2504b2c5945a2e35101d4/1427873465/application/pdf/3072727/Lapsen%20%C3%A4ni%20-raportti%20SUOMI.pdf> 1.4.2015.
- Pitkäranta, A. 2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle. Työkirja. Satakunnan AMK. https://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf 5.2.2015.
- Puronaho, K. 2014. Drop-out vai throw-out? Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm5.pdf?lang=fi> 5.3.2015.
- Ronkainen, S., Mertala, S. & Karjalainen, A. 2008. Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselylomake. Teoksessa Ronkainen, S. & Karjalainen, A. (toim.) Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. 17–30.

- Salmi, M., Sauli, H. & Lammi-Taskula, J. 2012. Lasten ja lapsiperheiden asema nyky-Suomessa. Teoksessa Söderholm, A. & Kivittie-Kallio, S. (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Porvoo: Bookwell Oy. 22 – 47.
- Salmi, M., Lammi-Taskula, J. & Sauli, H. 2014. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print–Suomen Yliopistopaino Oy. 82–104.
- Sauli, H. 2001. Lasten osuus yhteiskunnan voimavaroista 1990-luvulla. Teoksessa Järventie, I. & Sauli, H. (toim.) Eriarvoinen lapsuus. Porvoo: WS Bookwell Oy. 147–170.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Hyvinvointi 2015-ohjelma. Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. [http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707 & name=DLFE-3640.pdf & title=Hyvinvointi_2015_ohjelma_Sosiaalialan_pitkan_aikavalin_tavoitteita_fi.pdf](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3640.pdf&title=Hyvinvointi_2015_ohjelma_Sosiaalialan_pitkan_aikavalin_tavoitteita_fi.pdf) 2.12.2014.
- Stenvall, E. 2009. "Sellast ihan tavallist arkee". Helsingiläisten 3.–6. luokkalaisten arki ja ajankäyttö. Helsingin kaupungin tietokeskus. http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/09_02_27_Tutkimus_2_Stenvall.pdf 2.12.2014.
- Suomen Akatemia. 2013. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys. <http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/LAPSET/skidi-kids%20esite%20suomi.pdf> 21.4.2015.
- SurveyMonkey 2015. Koti. <https://fi.surveymonkey.com/> 19.1.2015.
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014a. Lapsiperheiden vanhempien voimavaroja voidaan vahvistaa. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/lapsiperheiden-vanhempien-voimavarat> 19.4.2015.
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014b. Lapsiperheiden huolet. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/lapsiperheiden-huolet> 19.4.2015.
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014c. Lapsiköyhyys on Suomessa kasvussa. <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/stop-koyhyys/nakokulmia-teemaan/lapsikoyhyys-on-suomessa-kasvussa> 4.3.2015.
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014d. Lapset ja perheet. <http://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet> 4.3.2015.
- Tiikkainen & Heikkinen 2011. Sosiaalisen toimintakyvyn arviointi ja mittaaminen väestötutkimuksissa. http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/media/files/suositus/2011/01/26/S008_suositus_sosiaalinen_vt_110126.pdf 24.4.2015.
- Tilastokeskus 2015. Käsitteet ja määritelmät. <http://www.stat.fi/til/perh/kas.html> 17.4.2015.
- Tulonjakotilasto 2008. Suomen virallinen tilasto (STV): Tulonjakotilasto. Pienituloisuus ikäryhmittäin ja lapsiköyhyys. http://www.stat.fi/til/tjt/2008/01/tjt_2008_01_2010-01-26_kat_004_fi.html 4.3.2015.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: lapsiperheen hyvinvointi ja arki. Helsinki: Gaudeamus.
- Valtari, A. 2012. Helsingin kaupunki sosiaalivirasto. Lapsiperheen sujuva arki. Verkkohaastattelun tulokset. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/72c01c804b5c14ebbc68ff8fcc181101/verkkohaastattelun_yhteenvedo_240512.pdf?MOD=AJPERES&mod=2114756356 19.4.2015.
- Varjo, M. 2007. Köyhyys on... Teoksessa Isola, A., Larivaara, M. & Mikkonen, J. (toim.). Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä. Keuruu: Otavan Kirjapaino. 37–41. <http://www.koyhyyskirjoitukset.org/koyhyyskirja.pdf> 3.2.2015.
- Veenhoven, R. 2004. Subjective Measures of Well-being. Discussion Paper No. 2004/07. United Nations University. World Institute for Development Economics Research. <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/52848/1/389142379.pdf> 13.4.2015.

Hei!

Olen neljännen vuoden sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:lle. Opinnäytetyön tarkoituksena on saada tietoa Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n myöntämän harrastustuen merkityksestä perheille. Kyselyn kohderyhmänä ovat vuoden 2014 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana harrastustukea saaneet perheet. Toivoisin, että käyttäisit muutaman minuutin kyselyyn vastaamiseen ja tukisit näin opinnäytetyöni toteutumista.

Kyselystä saatua tietoa tullaan käyttämään Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry:n toiminnan kehittämiseen. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu alla olevan linkin kautta sähköisesti ja anonyymisti. Vastauksia ei pystytä yhdistämään vastaajiin ja saatua tietoa käsitellään luottamuksellisesti. Jokainen vastaus on tärkeä!

Kysely on auki 4.2.2015 saakka. Kyselylomakkeessa on sekä avoimia että monivalintakysymyksiä ja siihen voi vastata vain kerran. Vastaamalla sinulla on mahdollisuus osallistua 50 euron Citymarketin lahjakortin arvontaan.

Kiitos jo etukäteen vastauksestasi!

Terveisin,

Mirkka Sarkkinen

(Lisätietoja: Mirkka.S.Sarkkinen@edu.karelia.fi)

Linkki kyselyyn:

<https://www.kyselynetti.com/s/231cd6a>

Lapseni on saanut uusia ystäviä
Lapseni luottamus omiin taitoihin on kasvanut
Lapseni sosiaaliset taidot ovat kehittyneet
Lapseni on tuntenut kuuluvansa johonkin ryhmään
Lapseni on saanut toteuttaa itseään
Lapseni on oppinut uusia taitoja
Lapseni itsetunto on vahvistunut
Lapseni motoriset taidot ovat kehittyneet
Lapseni on saanut onnistumisen kokemuksia
En ole havainnut lapseni harrastamisella olevan merkitystä hänen hyvinvoinnilleen
Muuta, mitä?

Kysymys 9. Mitä lapsesi on itse kertonut harrastamisestaan ja siihen liittyvistä asioista?

Kysymys 10. Ovatko jotkin harrastamiseen liittyvät asiat tuntuneet lapsestasi vaikeilta? Mitkä?

Kysymys 11. Millaisia odotuksia perheelläsi oli lapsesi harrastamisen suhteen?

Kysymys 12. Ovatko perheesi odotukset ja kokemukset harrastamisen suhteen mielestäsi kohdanneet?

Kyllä
Ei

Kysymys 13. Mistä sait tiedon Hope - Yhdessä & Yhteisesti ry:n tarjoamasta mahdollisuudesta harrastustukeen?

Kysymys 14. Oliko harrastustuen hakeminen mielestäsi sujuvaa?

Kysymys 15. Kuinka harrastustukeen liittyviä asioita voisi mielestäsi vielä kehittää? *

Sivu 3

Kysymys 16. Perheeseeni kuuluu *

1 aikuinen ja 1 alle 18-vuotias lapsi
1 aikuinen ja 2 tai useampi alle 18-vuotiasta lasta
2 aikuista ja 1 alle 18-vuotias lapsi
2 aikuista ja 2 tai useampi alle 18-vuotiasta lasta

Kysymys 17. Oletko

Työssäkäyvä
Opiskelija
Työtön
Eläkkeellä
Muu

Kysymys 18. Mikä on koulutuksesi?

Peruskoulu (tai vastaava koulu)

Toisen asteen koulutus (ammattikoulu, lukio)
Ammattikorkeakoulu / yliopisto
Muu

Kysymys 19. Jos haluat osallistua lahjakortin arvontaan, jätäthän yhteystietosi. Antamiasi tietoja ei voida yhdistää vastauksiisi ja kaikkia tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Etu - ja sukunimi

Osoite

Postinumero ja postitoimipaikka

Sähköpostiosoite

Esimerkki analyysipolusta

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
<p>”Olen erittäin kiitollinen siitä, että kaikki neljä lastamme saivat tasavertaisen mahdollisuuden lajin jatkamiseen”</p> <p>”Kertovat kuuluvansa porukkaan ja kertovat onnistumisen kokemuksista”</p> <p>”On kuulemma kiva kuulua joukkoon ja oppia uusia juttuja”</p> <p>”Hän kokee tärkeäksi kuulumisen juuri tähän joukkueeseen”</p> <p>”On kiva kuulua porukkaan jossa kaikki tulevat toimeen keskenään”</p>	<p>Samat mahdollisuudet harrastamiseen</p> <p>Ryhmään kuuluminen on tärkeää</p>	<p>Tasavertaisuus</p> <p>Yhteisöllisyys</p>	<p>Osallisuus</p>

<p>"Harrastusten kautta lapsilla on elämässään muita aikuisia ja tietysti kavereita"</p> <p>"Lapsen ystäväpiiri samoin äidin lisääntynyt"</p> <p>"Monipuoliset sosiaaliset suhteet sekä lasten että aikuisten osalta rikastuttavat elämää ja ovat kymmenessä harrastusvuodessa avanneet kokonaan uuden maailman"</p> <p>"Ryhmässä ja yhdessä toimimisen vaikeudet on oikeastaan hävinneet tiiviin joukkueen myötä"</p> <p>"Myös lapsen sosiaaliin suhteisiin on tullut uutta sisältöä kun hän opettaa harrastuksessa oppimiaan taitoja heille"</p> <p>"Meidän yhteisö on ihmiset niin aikuiset kuin lapset jäähallilla"</p> <p>"Heillä on hyvä henki joukkueen sisällä"</p>	<p>Perheen ystäväpiiri on laajentunut</p> <p>Sosiaaliset suhteet edistävät elämänlaatua</p> <p>Ryhmässä toimiminen helpompaa</p> <p>Uutta sisältöä ystävyssuhteisiin</p> <p>Harrastus muodostaa oman yhteisönsä</p> <p>Hyvä joukkuehenki</p>	<p>Ystävyssuhteet</p> <p>Sosiaaliset taidot</p> <p>Sosiaaliset suhteet</p> <p>Yhteisöllisyys</p>	<p>Hyvinvointi</p>
---	--	--	---------------------------

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja

Organisaation nimi: HOPE – Yhdessä & Yhteisesti ry
 Toimeksiantajan edustaja: Eveliina Hostila
 Osoite: Vankanlähte 7, 13100 Hämeenlinna
 Puhelinnumero: 040 931 0114
 Sähköposti: eveliina.hostila@hopeyhdistys.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma
 Opiskelijanumero(t) ja nimi(et): 1201302 Mirikka Sarkkinen
 Puhelinnumero: 040 931 0114
 Sähköposti: Mirikka.S.Sarkkinen@edu.karelia.fi

Toimeksiannon kuvaus

Aihe: Lapsiperheiden kokemuksia harrastustuen merkittävydestä
 Toteutusmuoto: Tutkimuksellinen opinnäytetyö
 Aikataulu: Huhtikuu 2015
 Kustannusarvio ja kustannusvastuu:

Toimeksiantajan sitoumukset**Opiskelijan sitoumukset**

Opiskelija sitoutuu tekemään opinnäytetyön 28.4.2015 mennessä.

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa

Ohjaaja(t): Miia Pasanen
 Päivi Putkuri

Opinnäytetyön julkisuus

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.

Allekirjoitukset

Päiväys	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys
20.1.2015	Mirikka Sarkkinen Mirikka Sarkkinen
Päiväys	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys
20.1.2015	Eveliina Hostila Eveliina Hostila
Päiväys	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys
9.3.2015	Päivi Putkuri